BACK TO THE (EU) FUTURE

V ŠTEVILKI, KI JE PRED VAMI, MED DRUGIM TUDI:

AKTUALNO
Evropa, quo vadis?

V ŽARIŠČU
Premisleki: Kakšno Evropo si želimo v prihodnje?

INTERVJU
Z evropsko komisarko Violeto Bulc o stanju v Evropi, o mladih in prihodnosti EU

ČEZ PLANKE
Prva pomoč za evropsko državljanstvo v projektih neformalnega učenja

MOVIT 20 let

2017 / MAJ

REVIJA MLADIVE

ŠT. 36

KAZALO

04 AKTUALNO

Janez Škulj:
Evropa, quo vadis?

10 V ŽARIŠČU

Ulrike Guerot:
Utopija je spet tu: Evropa 2045

Igor Štiks:
Pismo Evropi

Valentin Dupouey:
Evropa kot praksa, Evropa kot koncept

Daphne Büllesbach:
Nujnost nadnacionalnih rešitev v današnji Evropi

The Young European Collective:
Mladi Evrope, združite se!

22 INTERVJU

Tinkara Bizjak Zupanc:
Z evropsko komisarko Violeto Bulc o stanju v Evropi, o mladih in prihodnosti EU

25 DOGAJA SE

Tinkara Bizjak Zupanc in Urša Bajželj:
Od programa Erasmus do Erasmus+: zgodba 30. let

Borut Cink:
Evropski teden mladih in **Mladinstival 2017**

Janez Škulj:
Movit na sceni že 20 let

36 V AKCIJI

Aktivno evropsko državljanstvo in program Erasmus+: Mladi v akciji

Tadej Lebič:
Projekt Moje prvo stanovanje

Barbara Polajnar:
Projekt LegiLab

Maija Lehto:
Mladi v ospredju oblikovanja jutrišnje Evrope

Živa Mahkota:
Oblikuj, premikaj, sodeluj.

48 ČEZ PLANKE

Tinkara Bizjak Zupanc:
Prva pomoč za evropsko državljanstvo v projektih neformalnega učenja

51 IN THIS ISSUE YOU CAN READ ...

Short English summaries of what you can find in this issue

KOLOFON:

Založnik:
MOVIT, Ljubljana
Odgovorni urednik: Janez Škulj
Izvršna urednica: Tinkara Bizjak Zupanc
Lektoriranje in prevajanje:
ALAM, Aleš Lampe s.p.
Oblikovanje:
AIKO, Maja Cerjak s.p.
Naslov uredništva:
MOVIT, Ljubljana
Dunajska 5
1000 Ljubljana
E-pošta:
info@mva.si
Spletna stran:
www.mva.si
Telefon:
+386 1 430 47 47
ISSN: 1580-805X
Tisk:
Birografika Bori, maj 2017
Naklada:
1000 izvodov

MOVIT

Erasmus+

JE PRED NAMI RAZPAD EVROPSKE UNIJE?

Ali državljane to sploh zanima, dokler nima neposrednega vpliva na naš vsakdan? Kot na primer čakalne vrste na meji s Hrvaško. In kje so tu, če sploh kje, mladi? In njihovo aktivno evropsko državljanstvo?
Ali se mladi sploh zavedajo, kaj je EU? Jo poznajo? Je res poznavanje slabše kot pri starejših, kot se rado govori? In če, kaj bomo naredili? Kdo bo kaj naredil? Kdo bi moral?
In seveda, kje v tej celotni zgodbi je mladinsko delo, kje so mladinske delavke in delavci, mladinski voditelji in voditeljice, mladinske organizacije? Kje je ali bi moral biti tu Erasmus+: Mladi v akciji in Movit?
In še milijon vprašanj ...

Ko mi sodelavka, odgovorna za izdajo Mladja, že petič pošlje opomnik, da sedaj pa res rabi uvodnik, meni pa se po glavi vrtijo le ta vprašanja, je očitno prav, da začnem z njimi. Ampak bom z njimi in pri njih tudi končal. Zato, ker si v Movitu želimo, da odgovore na vprašanja iščemo vsi akterji mladinskega sektorja. Skupaj in vsak posebej. Razmišljajmo o tem in se pogovarjajmo ter delujmo!

Pred nami je 8. evropski teden mladih, teden, ki je namenjen tudi in predvsem temu. In s tem Movit in program Erasmus+: Mladi v akciji odpirata prostor in ustvarjata priložnost, da tudi in predvsem akterji mladinskega sektorja prispevamo k razpravi in tudi k našemu največjemu skupnemu projektu – Evropski uniji.
Vsak sam in vsi skupaj!

Lahko pa si tudi mislite, da se mi pač ni dalo napisati uvodnika, ker slišim, da mladinski akterji tako ali tako nič več ne berejo in ničemur ne sledijo. Da jih ne zanima. Prosim, prepričajte me v nasprotno s povratnim sporočilom na uros.skrinar@mva.si in nam na Movitu zaupate, kaj mislite, da lahko in boste vi, skupaj z mladimi v vaši organizaciji ali lokalni skupnosti, naredili glede razprave o prihodnosti Evropske unije.

Srečno, EU!

Uroš Skrinar, MOVIT

UVODNIK

EVROPA, QUO VADIS?

Janez Škulj,
MOVIT

Evropo, evropsko povezovanje, Evropsko unijo pa tudi evropsko državljanstvo smo v Mladju nazadnje izpostavili aprila 2015. Tudi kot milo kritiko dejstva, da se je v novem programu Erasmus+, kjer s svojim mladinskim poglavjem gostuje tudi nadaljevanje predhodnih samostojnih evropskih programov na področju mladine, spodbujanje evropskega državljanstva umaknilo v ozadje. Toda tudi kot priporočilo, naj to vseeno ostane v zavesti prijaviteljev, ki se s svojimi projekti potegujejo za sprejem v program in s tem pridobitev finančne podpore. In tam so zapisana tudi dejstva, ki bi morala zanimati tudi politiko: Simon Dekleva tako pravi, da po rezultatih raziskave Mladina 2013 več kot 65 % mladih v Sloveniji vidi evropsko povezovanje kot nekaj, kar ima negativen vpliv na gospodarski in politični sistem, za opustitev evra in izstop iz EU pa da jih je skoraj polovica.

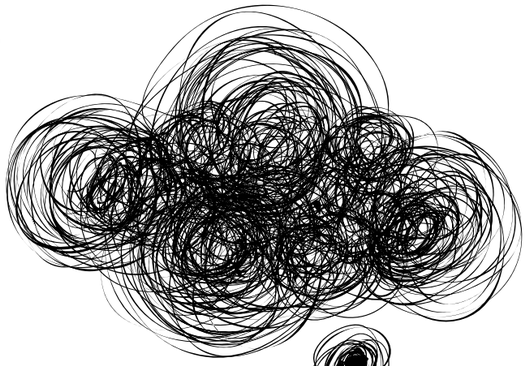

In že spomladi leta 2015 stvari niso bile rožnate. Ekonomska kriza, ki se je nekako začela v letu 2008, še posebej pa grška dolžniška kriza nista bili ravno balzam za odnose v EU, sploh pa ne med državami evrske skupine. In ne samo odnose na ravni držav in nacionalnih vlad, pač pa tudi odnose na ravni ljudi. Obsežni varčevalni ukrepi so marsikje temeljito zarezali v družbena tkiva. Tako smo dobili – tudi v medijih – krepko podprto »resnico« o severnjaškem izkoriščanju juga, kot tudi »resnico« o lenih južnjakih, ki živijo predobro na račun severnjakov.

Jeseni leta 2015 je prišel nov izziv v podobi begunske krize, na katerega zopet preprosto ni bilo skupnega odgovora. Pravzaprav še to ni bilo jasno, kaj naj bi bila ta skupna zunanja meja, kjer naj bi dosegli skupen dogovor. Za nekatere je bila to meja Schengenskega območja, za druge meje robnih držav EU. Izkazalo pa se je še nekaj. Da je – kljub vsemu skupnemu v EU – pri vprašanjih azilske politike, v praksi vsaka država na svojem in ob svojem.

Na začetku poletja 2016 se zgodil referendum o izstopu Velike Britanije iz EU, na katerem je večina sodelujočih volivcev odločila v prid izstopa. In vsaj za večino, tudi v Londonu, je bil rezultat presenečenje. Je pa ta zgodba pokazala na še en razkorak, ob katerem se lahko vprašamo o marsičem. Mlajši volivci so večinsko glasovali, naj se ostane v EU, starejši večinsko za izstop. Toda udeležba mladih na referendumu je bila opazno nižja

kot udeležba starejših. Saj ni nujno, da bi višja udeležba mladih spremenila rezultat britanskega referenduma, a z vidika programa, ki naj bi spodbujal tudi politično participacijo mladih v družbi, to dejstvo ni ravno prijetno.

In v referendumski kampanji so ravno migracije zaznamovale pomembno točko odločanja. Vendar v tej debati ni šlo za imigrante iz Afrike, Azije, pač pa za evropske državljane, ki so ravno zaradi pravice evropskega državljanstva prišli v Britanijo na delo. To velja še vedno ponavljati, kajti tudi v Sloveniji se je razpaslo mnenje, da je Britanski odhod tudi posledica preveč »liberalnih« imigrantskih politik, ki so v Sloveniji našle svojo sliko v toku beguncev po balkanski poti v srednjo in severno Evropo.

Vmes pa se na različnih državnih, regionalnih in lokalnih ravneh odvijajo volitve, ki v zakonodajna telesa in tudi vlade v številnih državah postavljajo politike, ki v Bruslju vidijo grozoto in največjo oviro za blagostanje v njihovih okoljih. Porast podpore evroskeptičnim političnim strankam je pač dejstvo, ki ga ni mogoče zanikati in ima svojo legitimnost, pa čeprav velikokrat gradi na nevarnem populizmu s polresnicami, nevarno izrabo bojazni vsakodnevnih ljudi in ponujanjem preprostih rešitev, ki znajo biti preproste le na prvi pogled.

Izvolitev ameriškega predsednika Trumpa, predvsem pa pričakovanja, s katerimi so ga na pot pospremili njegovi volivci, so kot balzam za vse mogoče »rešitelje« v vse več evropskih državah, ki prihodnost vidijo v večjem protekcionizmu znotraj meja lastnih držav. In nič kaj se ne gre veseliti volilnih zmag tistih, ki nasprotujejo populistom, kajti veter iz jader populizma jemljejo bolj ali manj le tako, da posvajajo ključne zahteve populistov. Avstrijska zgodba o »novi poudarkih v politiki« rdeče-črne koalicije po obračunu na predsedniških volitvah je zgovoren primer. V Sloveniji jo poznamo tudi kot zgodbo o zaostrovanju ureditve poslovanja z delavci, napotenimi na delo v tujino.

Dobrih 25 let po padcu Berlinskega zidu se zdi, da bi vse več ljudi rado nazaj zidove. Pri čemer je vse več nedoslednosti, kajti jemali bi tisto, kar nam je všeč, in morda koristi, vse drugo pa ne hvala. Všeč nam je vse bolj sproščena svetovna trgovina, če to pomeni bolj odprta vrata za naše blago kje drugje, toda vse manj nam je všeč, da so naša vrata vse bolj odprta tudi za blago od kod drugod. Všeč nam je, če gremo lahko mi kam s trebuhom za kruhom, toda »naša« delovna mesta so le za nas. Všeč nam je, če se zaradi nizkih davkov ali državnih subvencij splačajo investicije pri nas – to imenujemo ustvarjanje gospodarstvu prijaznega okolja. Vendar kakor hitro to počenjajo drugi, je to na meji kriminalnega.

Dobrih deset let po velikem poku širitve EU na države Srednje in Vzhodne Evrope leta 2004 se zdi, da je EU že zdavnaj dosegla svoj zenit in da je sedaj pot le še navzdol, pač v razkroj integracije. Morda, toda ob tem ne gre spregledati še ene podrobnosti iz te preteklosti. Morda so državljani prihajajočih novih članic res imeli možnost vseljudskega odločanja o pristopu, ta možnost pa ni bila dana državljanom starih članic. Če bi bila dana,

maj 2017

te širitve verjetno ne bi bilo. O tem priča danes pozabljena irska zgodba z njihovim referendumom o Pogodbi iz Nice iz leta 2001, brez katere ne bi bilo širitve leta 2004 in so jo Irci sprejeli šele na popravnem izpitu. Zanimivi so tudi rezultati merjenja javnega mnenja Eurobarometra iz pomladi 2006 glede volje ljudi za nadaljnjo širitev EU. Po njej naj bi bila velika večina prebivalcev desetih novih članic za nadaljnjo širitev, med starimi pa je bilo te volje precej manj. Le v treh izmed 15 »starih« članic je odstotek prebivalstva, naklonjenega nadaljnji širitvi, presegel polovico, najmanj naklonjeni nadaljnjim širitvam pa so bili v Nemčiji, Luksemburgu, Franciji, Avstriji in na Finskem. Čisto mimogrede, po rezultatih te raziskave je bila Slovenija s 73-odstotnim deležem prebivalstva za nadaljnjo širitev čisto na vrhu držav, katerih prebivalstvo naj bi zagovarjalo nadaljnjo širitev. Sledila ji je Poljska z 72 odstotki.

Vendar ko govorimo o pretresih v zadnjih letih, ki so pod vprašaj postavili prihodnost EU, velja omeniti tudi kako drugo dejstvo. Dobra stran teh pretresov je, da se je pokazala vsa realnost odnosov in stanja med različnimi državami članicami in seveda prebivalstva v njih. Ta realnost je bila takšna že prej, le da je bila – iz razumljivih razlogov – velikokrat potisnjena vstran, predvsem pa nihče ni imel razlogov, da bi jo na veliko predstavljal. Dejstvo je, da so nasprotja znotraj evropske družine velika, da je nabor interesov vseh držav članic vse večji, vse širši, in da je vse težje dosegati kakršen koli skupni imenovalec. Vendar – kako resnično – večja kot so trenja v družini, bolj si partnerja prizadevata navzven dajati videz srečne družine.

Iskanje skupnega imenovalca je *modus vivendi* upravljanja Evropske unije. Najti odgovore na izzive, ki bi bili sprejemljivi za vse. Posledica je nižanje skupnega imenovalca, velikokrat tako nizko, da sprejeti odgovori niti slučajno ne dajejo spodobnih rešitev za izzive. Vse le zato, ker je do sedaj vladalo prepričanje, da je vsak skupni odgovor, naj bo še tako neuporaben, še vedno boljši kot noben skupni odgovor.

Kot ni odveč še enkrat poudariti spoznanja, da je marsikatera rešitev, ki velja za skupno v EU, zgolj uskladitev pozitivnih pričakovanj, iskanje odgovorov na morebitne izzive ob takšnih rešitvah pa je prepuščeno trenutku, če in ko bi se ti izzivi pojavili. Marsikaj je bilo vzpostavljeno po načelu: Če nekaj koristi vsem, se strinjamo, če pa bi se ob tem pojavil kakšen problem, se bomo s tem ukvarjali takrat, ko se pojavi. Na eni strani se te ureditve naslanjajo na iluzijo Evropske unije kot – recimo – evropske federacije, na drugi strani pa marsikaj v takšnih rešitvah deluje slabše, kot če bi bila ta Evropska unija zgolj ohlapna povezava, recimo prostotrgovinska zveza. Ampak ta pristop – dajmo, kar se da, s problemi se bomo ukvarjali, če in ko nastopijo – je vse bolj vodilo upravljanja marsičesa v današnjih družbah in je vse bolj tudi vodilo posameznikov v njihovih odločitvah.

V življenju velja tudi resnica, da so največje težave in negotovosti tako priložnost kot znajo biti problem. Britanski odhod iz Unije je zagotovo problem, toda tudi priložnost. Britanski odhod iz EU bo pomenil spremembo in učinek sam po sebi, začenši z ravnotežji med državami članicami v različnih institucijah. Posledica bo za evropski proračun, bodisi na prihodkovni, bodisi na odhodkovni strani. No, slednja je bolj verjetna, nadomeščanje izpadlih virov iz Britanije s povečevanjem prihodkov iz preostalih članic Unije ni najbolj verjetna. Politične realnosti v državah članicah, še posebej v tistih, ki danes v proračun EU prispevajo več, kot gre nazaj povratni tok denarja, ne bo ravno naklonjena temu.

Britanski odhod bo pomenil tudi novo mešanje kart, vsaj kar se tiče ravnotežij med različnimi centri moči med državami članicami EU. Napoved, da se bo težišče še bolj premaknilo na vzhod – kar se je sicer začelo dogajati z veliko širitvijo leta 2004 –, vključuje tudi možnost vse bolj nemške Evrope in vse manj evropske Nemčije. Toda ne gre kazati le na Nemčijo, jutri lahko ugotovimo, da je tu tudi vse manj evropske Francije, evropske Italije, evropske Poljske in da se lahko mirno začne boj med francosko, nemško, poljsko in še čigavo Evropo. Zelo daleč od Evrope evropskih državljanov.

Dobra stran britanskega odhajanja pa je ravno vse bolj prevladujoče spoznanje, da stvari enostavno ne morejo iti naprej več tako, kot so. Da je potreben premislek, da je potreben nov začetek, predvsem pa je nujna vzpostavitev dovolj visokega skupnega imenovalca, na katerem bo mogoče graditi skupnost. Predvsem slednje se zdi skoraj nemogoče v vsej paleti različnosti interesov, toda tudi potreb ljudi po različnih delih EU. In če je mogoče na deklarativni ravni vlad in parlamentov še pleteničiti o kakšnem skupnem imenovalcu, se zdi znanstvena fantastika to doseči na ravni vsaj velike večine prebivalcev v vseh državah članicah.

Začelo se je lansko jesen, na bratislavskem vrhu šefov držav in vlad, kjer so voditelji sedemindvajseterice sprejeli Bratislavsko deklaracijo, v kateri so zapisana načela poti naprej, pa tudi identificirani razlogi, ki so pripeljali do krize EU. Namreč to, da so ljudje v EU zaskrbljeni, ker se jim zdi, da nimajo nadzora nad svojimi življenji, zaradi strahu pred migracijami, terorizmom in vse manjše ekonomske in socialne varnosti.

Predvsem slednje je tisto, kar spodbuja vse več ljudi, da najraje prisluhnejo preprostim odgovorom in na njih temelječih predlogih rešitev. Vendar manjšanje ekonomske in socialne varnosti ni le izziv v EU, z njim se srečuje praktično ves razviti svet. Brez tega dejstva tudi pojav Trumpa v ZDA ne bi bil mogoč. Manj Bruslja in več nacionalne suverenosti zagotovo ne bo prineslo več ekonomske in socialne varnosti ljudem, še posebno ne ljudem v manjših državah, ki s svojim obsegom nacionalne ekonomije nimajo prednosti vsaj tistih obrambnih mehanizmov, ki jih dajejo večje ekonomske gmote.

Toda že kratek pregled Bratislavske deklaracije daje vedeti, da je vse okoli migracij in zunanjih meja, notranje in zunanje varnosti, obet ekonomskega in socialnega razvoja pa je tam le za vzorec. Še najbolj pade v oči cilj, po katerem naj bi zagotovili boljše priložnosti za mlade in seveda njihovo integracijo na trgu delovne sile. V bistvu pa Bratislavska deklaracija ne ponuja nič novega. Ostaja na ravni dosedanjih gasilskih akcij, njen prvi stavek o odločenosti narediti EU-27 zgodbo o uspehu spada v poezijo, od poezije pa je malokomu dano spodobno živeti. Bolj zaskrbljujoče je dejstvo, da 500-milijonska skupnost, ki bi se rada na svetovnem prizorišču uveljavila kot velesila s človeškim obrazom, ni sposobna skupnih odgovorov ob eksodusu dveh milijonov ljudi, ki jo doleti. In zopet, manj Bruslja in več nacionalne suverenosti ne bo nič zmanjšalo razlogov, zaradi katerih se je zgodila tista reka migrantov v letu 2015, ograje na mejah pa bodo koristne le, dokler kaplja. Ko bo začelo vreti, bo treba še kaj drugega kot ograje. Kar v luči posledic podnebnih sprememb, naraščanja števila prebivalstva v Afriki in Aziji niti ni zgolj znanstvena fantastika. Toda če bo hotela Evropa res postati svetovna velesila s človeškim obrazom, potem mora tudi ustvariti instrumente, s katerimi se bo srečevala z drugimi sedanjimi in prihajajočimi velesilami. Ravnotežje, tudi ravnotežje moči, se je do sedaj izkazalo kot najboljši garant stabilnosti v Evropi in v svetu.

Vendar vsebina Bratislavske deklaracije s svojo osredotočenostjo na varnostne po-

litike ne preseneča. Je po svoje tudi negacija trditev, da je EU daleč od volje ljudi. Raziskava Eurobarometra iz marca 2016 pač pravi, da 74 % ljudi v Sloveniji meni, da so migracije najpomembnejša zadeva, s katero se sooča EU. Na ravni EU tako meni 58 % prebivalstva. In priseljevanju ljudi izven EU tudi v Sloveniji ni naklonjenih 76 % prebivalstva, le 21 % pa jih meni, da je to dobra stvar. Na ravni EU priseljevanje ljudi izza meja sedanje EU podpira 34 %, 59 % pa jih je proti. Toda ta ista raziskava o razpoloženju v Sloveniji pravi tudi, da je prebivalstvo večinsko (60 %) naklonjeno priseljevanju ljudi iz drugih držav članic EU, kar 85 % prebivalstva v Sloveniji pa naj bi podpiralo načelo prostega pretoka državljanov EU, ki lahko živijo, delajo, se šolajo in poslujejo kjer koli v EU. Da, prav zanimiva so nasprotja v teh številkah, 85 % za prost pretok (za nas), le 60 % za prost pretok drugih k nam.

Po svoje se s takšnimi usmeritvami današnja EU vrača v čase svojih začetkov in razvoja vse do padca berlinskega zidu, ko je bila umeščenost skoraj vsakega novega koraka v gradnji EU povezana tudi z varnostno in obrambno politiko enega dela tedanjih evropskih realnosti v razdeljeni Evropi.

V tem kontekstu je bela knjiga Evropske komisije o prihodnosti EU prava revolucija, kajti na mizo daje vse možnosti. Od morebitne jutrišnje evropske federacije do razleta sedanje EU in morda zgolj območja kolikor toliko svobodne trgovine. In če ugotavljamo, da sedanja EU potrebuje reformo, potem je tak pristop edino pravilen. Ne drobno mencanje, malce izboljšav tu in tam in potem se vse, kar se zgradi z rokami, z ritjo podre. Dajmo, sprejmimo odločitev, kaj je cilj – recimo krilatice – vse bolj poglobljene Unije? So to Združene države Evrope ali pa smo se pripravljeni zadovoljiti le z nacionalnimi državami v Evropi in upati, da uveljavljanje te ali one suverene pravice vsakega naroda ne trči premočno ob kako suvereno pravico kakega drugega naroda. Slednje zagotovo prinaša nazaj carinske meje med evropskimi državami, na koncu koncev so carinske meje eno izmed preizkušenih sredstev zaščite gospodarskih prostorov. Da o sedanjih možnostih dnevnih migrantov na delo v sosednjo državo niti ne govorimo. Oboje bi znalo biti za slovensko gospodarstvo, toda tudi za možnosti zaslužka ljudi v kar velikem delu Slovenije, kar precejšen izziv.

Toda predno sprejmemo odločitev o obliki povezave, mar se ne bi raje pogovarjali tudi kaj o vsebini. Recimo, kako narediti integracijo, ki bo poštena za vse njene prebivalce. Ali pa kako to Evropo narediti bolj demokratično in uveljaviti mnogo več participativne demokracije. Kako našo evropsko skupnost narediti bolj vključujočo, odprto in poskrbeti, da bodo lahko v njej sobivale in se razvijale tudi različnosti med nami. Pri tem pa je tudi jasno, da ekonomske zgodbe, ki ne služijo življenju ljudi, niso nekaj, kar bodo ljudje podpirali, vsaj ne v večinskem številu. Naj vsebina skupnega, predvsem pa cilj poti, narekuje formo. Naj vsebina evropske integracije narekuje, kaj je treba dati, da bi lahko imeli to vsebino. Naj bo vsebina tista, ki določa formo. Ne potrebujemo forme, ki diktira vsebino.

S svojim predlogom je Evropska komisija vrgla žogico nazaj k voditeljem držav članic in k ljudem, ki živijo v državah članicah. Z zelo preprostim sporočilom, ki bi ga na kratko lahko zapisali takole: Tukaj je pet čistih možnosti, morda je še kakšna, zagotovo pa je mogoče več kombinacij med temi predstavljenimi čistimi možnostmi. Sedaj se pa dogovorite.

Ta pristop Evropske komisije velja pozdraviti. Kajti ni na Evropski komisiji, da odloča o nadaljnjem razvoju EU. To je le v rokah držav članic, njihovih legitimnih političnih vodstev in njihovih državljanov. In tu se začenja izziv. Vprašanje je namreč, ali sploh obstaja dovolj močna skupna osnova, ki bi bila dovolj visok minimalni skupni imenovalec za vseh jutrišnjih 27 članic EU. Že prvi odzivi, recimo glede možnosti različnih hitrosti znotraj še vedno skupne integracije, so skrb vzbujajoči. Na eni strani je višegrajska četverica ostro nastopila proti možnosti Evrope različnih hitrosti, na drugi strani del ustanovnih članic sedanje EU v tej možnosti razvoja vidi pot naprej. No, kar se mene tiče, se strinjam s tistimi, ki pravijo, da je Evropa različnih hitrosti vseeno manjša grožnja vsaj nekakšni prihodnosti evropske integracije, kot nadaljevanje tega, kar je sedaj. In Evropa različnih hitrosti niti slučajno ni kakšna novost – schengensko območje, evroobmočje, vse to so že danes zelo oprijemljive oblike in vsebine Evrope različnih hitrosti.

In dejstvo je, da ta razprava je in bo talec nacionalnih političnih realnosti. Sedaj čakamo na razplet »ključnih« volitev v letu 2017 – predsedniških volitev v Franciji in zveznih volitev v Nemčiji, no, vsaj nizozemske so mimo. Le da jaz rezultata teh ne bi koval v zvezde. Rezultat je res praznik demokracije, predvsem zaradi visoke volilne udeležbe, toda naslednja nizozemska vlada bo verjetno še bolj projektna. Njena idejna in politična pestrost bo dovolj dobra za vzdrževanje statusa quo, ne gre pa pričakovati bistveno bolj ambiciozne politike in pogledov do prihodnosti evropskih integracij.

A vrnimo se k Bratislavski deklaraciji, v kateri se voditelji zavezujejo k izboljšanju komunikacije drug z drugim, tako med državami članicami, z evropskimi institucijami in – kar naj bi bilo najpomembnejše – z državljani. Ups, saj je lepo, še lepše pa bi bilo, če bi bil kakšen poudarek tudi na dialogu med državljani, tako med državljani znotraj sedanjih držav članic EU kot med državljani različnih držav članic. Kajti dokler vsakokratni prebivalec iz Slovenije ne bo razčistil s kakšnim vsakokratnim prebivalcem Švedske, kaj je lahko za oba smisel življenja v isti ekonomski, politični, monetarni in upajmo jutri tudi socialni uniji, tako dolgo bo Evropa zgolj projekt, morda res vse bolj političnih in ekonomskih elit, morda res vse bolj oddaljen od razuma in src evropskih državljanov. Pač po poti, kjer enkrat ne bo več govora o evropskih državljanih. Z vsem, kar sodi zraven.

V tej luči ni odveč, da se obrnemo na mlade s spodbudo, da se čim bolj dejavno vključijo v debate in tudi politične akcije v zvezi z evropsko integracijo – v zvezi s svojo prihodnostjo. Tistim, ki bodo najdlje živeli posledice takšnih ali drugačnih odločitev v tej »reformi« EU. Tistim v Evropi, ki jim zaradi novih ekonomskih realnosti v svetu, ni več dano marsikaj, kar je bilo v Evropi samoumevno za njihove starše in stare starše. Z vidika programa, ki spodbuja in podpira sodelovanje in srečevanje med mladimi iz različnih držav, lahko rečemo le, da si še bolj želimo podpirati tiste projekte, ki bodo v debate med mladimi iz različnih evropskih držav v središče postavljali bodočnost evropske integracije, tako v želeni vsebini kot v formi. Skratka nazaj k Mladim za Evropo, kot se je imenoval prvi evropski program na področju mladine iz daljnega 1988, ki je nastal tudi zato, da bi pritegnil mlade k procesom ob koncu osemdesetih in devetdesetih let, ko je takratnih 12 držav članic stopilo na pot, ki se je zaključila z Maastrichtsko pogodbo leta 1992. Tisto pogodbo, v kateri je uveljavljen koncept evropskega državljanstva.

maj 2017

DR. ULRIKE GUÉROT,
direktorica in ustanoviteljica think tanka European Democracy Lab Berlin in profesorica političnih ved in razvoja demokracije na Donavski univerzi v Kremsu

7. februarja letos je minilo 25 let od podpisa Maastrichtske pogodbe. Seveda se 25. obletnica tako pomembne pogodbe zdi kot primeren trenutek za praznovanje. Žal pa za slavje ni veliko razlogov. Že od Maastrichta EU ostaja na mestu in ne uspe uresničiti obljub, ki so bile dane leta 1992. Ustvarili smo skupni trg brez skupne družbene politike in transnacionalno valuto brez transnacionalne demokracije. Malo je možnosti za nasprotovanje tristranski institucionalni ureditvi EU sui generis, dokler je Evropski parlament kot edina neposredno izvoljena institucija de facto okleščena vsakršne resnične moči. EU se je razvila v orwellovsko živalsko farmo, kjer »vedno lahko glasuješ, nimaš pa izbire«[1].

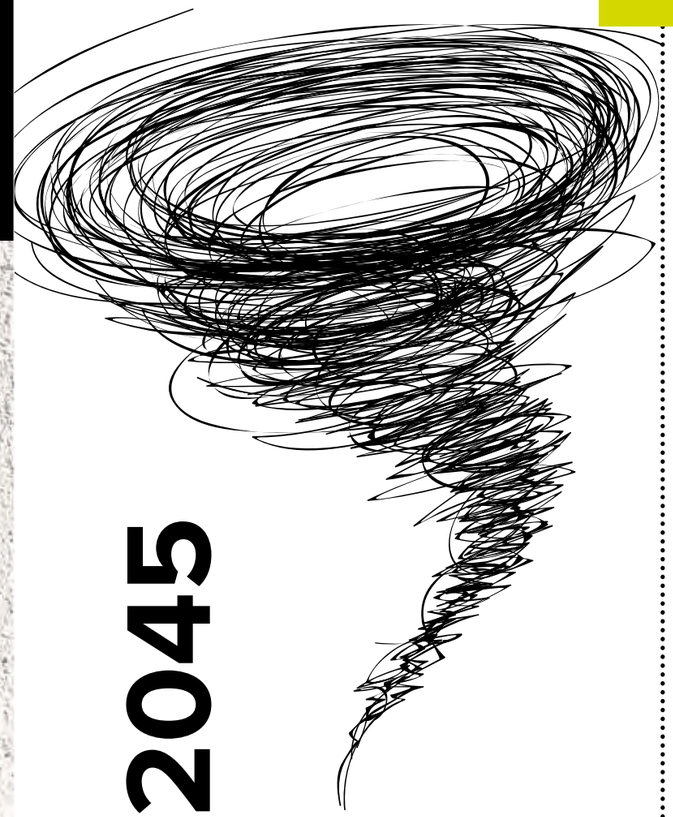

UTOPIJA SE VRAČA
EVROPA 2045

V

Vplivni slovenski filozof Slavoj Žižek perfektno opredeli, kaj je problem: »Ne gre za vprašanje odgovornosti, ampak zmožnosti.« EU je že dolgo nazaj izgubila svojo institucionalno in politično zmožnost razvijanja vizije za Evropo prihodnosti. To seveda ne preseneča glede na proces iz preteklih desetletij, ki se ga zavajajoče imenuje združevanje. Medtem ko je EU uspešno združevala države, je v resnici v preteklih 30 letih konstantno razdruževala svoje državljane. Državljani Evrope nimamo enakega dostopa do družbenih pravic, ne volimo Evropskega parlamenta na enak način in nismo enaki pred zakonom. Diskurz, ki ga vodijo desničarski populisti in se osredotoča na odpovedovanje suverenosti na račun EU, je preprosto napačen. Ne Nemčija, ne Francija, ne Italija, ne Slovenija ne morejo predati manj ali več suverenosti EU, ker država ni suveren! Državljani so! Medtem ko so države članice finančno in monetarno integrirane, evropski državljani nimamo enakega dostopa do socialnih pravic, ne plačujemo enake dohodnine in ne volimo Evropskega parlamenta na enak način. Unija državljanov, ki jo je obljubljala Maastrichtska pogodba, ni bila nikoli uresničena in tako je nam, pogumnim in drznim državljanom Evrope, prepuščena ena ključnih nalog: premisliti in preoblikovati Evropo ter vzpostaviti resnično evropsko demokracijo!

Moj predlog je naslednji: Ustvarimo Republiko Evropo. Ta Republika Evropa bo sistem upravljanja na podlagi regij, ki bo regijam omogočal, da ostanejo združene in hkrati v veliki meri avtonomne, kar bo odsevalo trenutna regionalna gibanja, ki protestirajo proti moči nacionalne države, kot na primer na Škotskem in v Kataloniji. Takšna regionalna ureditev bo ne le omogočala Republiki Evropi, da na zunaj deluje kot ena entiteta, ampak bo tudi nudila možnost tesnega sodelovanja z državljani. Konstitutivne regije Republike Evrope bosta predstavljala po dva predstavnika na regijo, državljane pa bo predstavljal resnični Evropski parlament, ki bo izvoljen po načelu ena oseba en glas. Ta Evropski parlament bo imel pravico do pobude in bo razpravljal o temah, kot je skupni evropski program nadomestil za brezposelnost. Potekale bodo resnične razprave in sledili bodo resnični rezultati. Poleg političnega vidika pa bo Republika Evropa nudila tudi idealen institucionalni okvir za ukvarjanje z izzivi, ki se porajajo iz digitalizacije, robotizacije in metatrendov v demokraciji. Republika se bo, po definiciji, osredotočala na skupno dobro – *res publica* – in se bo posledično odmaknila od neoliberalne mantre »naredimo lahko karkoli«. Republika Evropa bo prešla z današnje neoliberalne »svobode od zakona« na republikansko *»svobodo preko zakona«*.

Vsi lahko čutimo, da se nahajamo na zgodovinski točki preobrata. Preko preoblikovanja iz kriz v kri-z in nacije v haluci-nacijo po zgledu umetnika Babija Badalova bomo prišli do naslednjega koraka: mirne revolucije za reorganizacijo evropske celine v duhu *aequum ius* oz. politične enakosti. Francoska revolucija je prinesla enakost, ki presega razredne delitve, sufražetke so prinesle enakost, ki presega delitev po spolu, gibanje za človekove pravice je prineslo enakost, ki presega rasne delitve. Vzpostavimo Republiko Evropo. Prinesimo politično enakost, ki presega delitev na nacionalne države. Evropa 2045: Republika Evropa je v nastajanju!

PISMO EVROPI

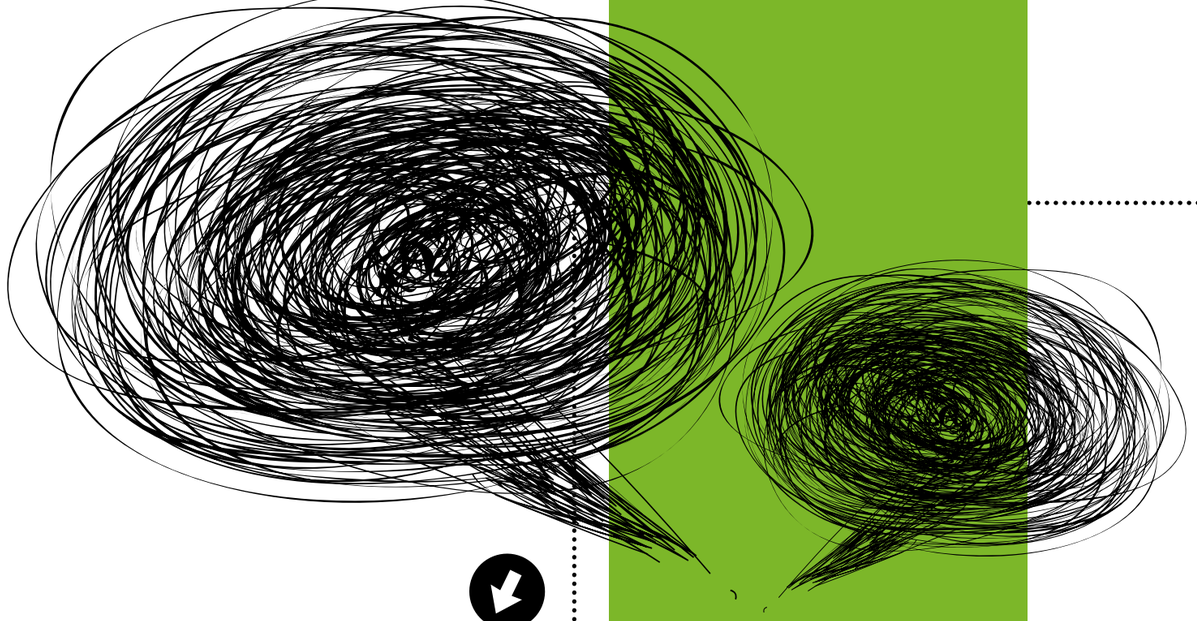

IGOR ŠTIKS,
pisatelj in raziskovalec,
Univerza v Edinburgu, Škotska

Draga E., v moji glavi se vsakič, ko pomislim nate, prične vzporedni slalom. Rad imam in ne maram sta imeni tekmovalcev v tem športu, katerega izid je nepredvidljiv, ker cilja, kot kaže, sploh ni. Obsojena sva na drug drugega, na sizifovsko vzpenjanje po istem pobočju in spuščanje po njem, vedno po dveh stezah. To je tekma, ki jo je mogoče spremljati z leve proti desni, iz vrste v vrsto, ali obratno, z desne proti levi, od tega, česar "ne maram", proti temu, kar "imam rad" pri tebi. Sledi, ki jih za seboj puščajo ti vzporedni tokovi misli hkrati oblikujejo slavospev in tožbo in jih je mogoče tako tudi brati. Oba tokova sta enakovredna, s časom se spreminjajo le vsebine, zastavice na progi in stil smučanja. Zavzemi svoje mesto v publiki.

Pripravljeni, pozor – Evropa!

RAD IMAM ...
vero, da lahko prav znotraj tebe nekaj spremenimo, za nas in za ves svet
tvoje metropole, kadar zvenijo, kakor sta morda zvenela Babilon ali Aleksandrija
tvoje revolucije, porušene Bastilje
misel, da tvoj prostor dejansko nima meja, cilj, ki ga še nismo dosegli
tvoj nogomet
domotožje, ki ga čutim v Ameriki
idejo, da si odprt kontinent, da tvoje meje niso ne morja in ne gorske verige
pogled na mrežo, ki so jo ustvarile tvoje reke kot črte na dlani, iz katere sledeč Renu in Donavi prebiramo tvojo usodo
dejstvo, da si izgubila vsa cesarstva na drugih kontinentih; ostati bi morala doma
to, da imamo o tebi najboljše mnenje in te najbolj čutimo na skrajnih delih, ki že gledajo proti drugim kontinentom – v Istanbulu, Petrogradu, Edinburgu, na Siciliji in v Cordobi ...
to, da so tvoji pravi predstavniki tisti, ki si ne prisvajajo nobenega tvojega kotička, ker si jim ti dom: nomadi, mešanci, hibridi, potniki, apatridi, poligloti, Romi ...
to, da si te lahko zamišljamo, nikoli prepričani, kaj pravzaprav si, kaj pomeni tvoje ime, kaj bi morala biti ... in da tako dobro poznamo trenutek, ko te zapustimo
to, da bi lahko sprejela milijone in bi se vsi počutili kot doma
to, da te poznam, ti pa mene nikoli povsem, zaradi pomanjkanja zanimanja, seveda, zaradi lastnih predsodkov, oholosti in zgodovinsko zgrešene ideje, da je severozahod tvoje središče
to, da te najdem povsod po svetu, kakor najdem tudi svet v tebi, a ne kot neodvisni del tvoje krajine, temveč kot neoddvojljiv del tebe, brez katerega danes ne bi imela vrednosti
to, da je tvoja dobra književnost nujno evropska, ker kako se sploh lahko piše nacionalno?
ta boks brez rokavic s tabo, zaradi česar so udarci, ki si jih zadajava, močnejši, a so močnejši tudi objemi
stvari, ki jih imam pri tebi rad, tudi kadar me spominjajo na vse tisto, česar pravzaprav
ne maram ...

NE MARAM ...
tvoje arogance in neobčutljivosti za bedo, znotraj in izven tebe
izmišljenih osi sever-jug, zahod-vzhod, pretvarjanja zemljepisnih parametrov v nekaj usodnega
proizvajanja vidnih in nevidnih zidov na robovih in znotraj tebe same
drobljenja, ki ga pogosto proizvaja način, na katerega se združuješ
kadar te delijo na "staro" in "novo"
mitov o tvojem poreklu, nepotrebni so
dejstva, da si pokradla pol sveta in svoj plen postavila v velemestne muzeje; danes priče tvoje brezsramnosti, okrnjenega ugleda tvojega imena
tega, da puščaš ljudi, da se utapljajo na tvojih obalah
tega, da je sinonim zate EU, ker verjamem, da si vendarle nekaj več od tega
tvojih nacionalizmov, ki se hvalijo s teboj, z "evropejstvom"
tega, da si izdala Špansko republiko in Sarajevo
kadar vse podrejaš trgovini, ker ni bilo vedno tako
svetlečih se čelad tvojih konkvistadorjev na pobočjih Andov
tega, da obračaš hrbet južnim obalam Mediterana, čeprav se Mediterana ne da deliti
tega, da si svetu podarila idejo koncentracijskih taborišč
tega, da se poskušaš opredeliti, odrediti, kaj je lahko tvoje in kaj ti ne pripada, kaj je "ne-evropsko"
kadar se tvoje vlade oborožujejo, da bi ubranile svoje elite pred nami samimi
kadar moj sopotnik odhaja v vrsto "EU", jaz pa med "druge", in ko me more čakati
namere, da postaneš središče, ker si samo ozek rt
tega, da je "srce teme" vedno nekdo *drug*, nekje *drugje*
kadar razmišljam samo o stvareh, ki jih pri tebi ne maram. Takrat se vrnem na začetek in grem po drugi poti, mislim na tisto, kar imam – ko slišim tvoje ime –
rad ...

Tvoj I.

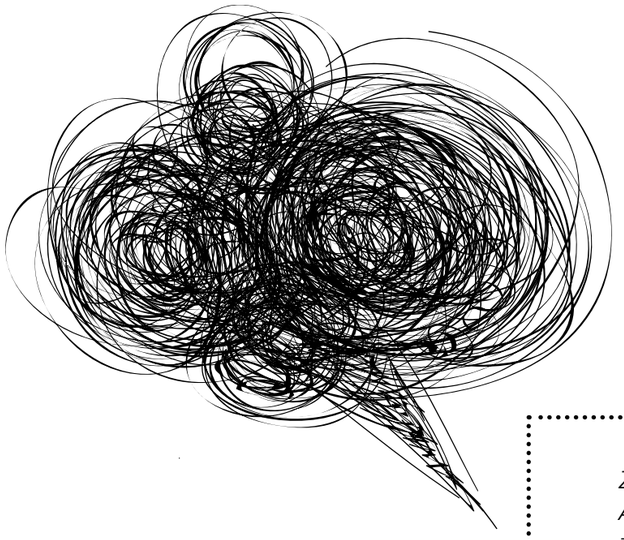

EVROPA KOT PRAKSA, EVROPA KOT KONCEPT

V ŽARIŠČU

Zadnjih deset let doživljam Evropo. Ali kot temu pravim danes: Evropa je zame praksa, ne koncept. Na študijski izmenjavi Erasmus v Veliki Britaniji, na Erasmus pripravništvu v Sloveniji, na evropski prostovoljski službi na Danskem, na prostovoljnem delu za Evropsko univerzitetno športno zvezo, pa tudi v okviru različnih služb je bila Evropa del mojega vsakdanjika.

VALENTIN DUPOUEY-STERDYNIAK, generalni sekretar Mladih evropskih federalistov

Evropa kot doživetje, Evropa kot praksa, Evropa del mojega vsakdanjika – kaj sploh to pomeni? Pomeni, da imam na dnevni ravni pomenljivo interakcijo z državljani vseh evropskih držav. Komuniciramo, izmenjujemo ideje, razpravljamo, si pomagamo, skupaj vodimo organizacije in projekte, skupaj živimo svoje prostovoljne dejavnosti in službeno življenje. To ni postalo le možno, ampak izjemno enostavno preko takojšnje, praktično brezplačne in fleksibilne komunikacije na družbenih medijih, preko maloodane neomejenega dostopa do skupnih informacij na spletu, preko razvoja orodij za sodelovanje na spletu in zaradi vedno cenejšega in hitrejšega mednarodnega potovanja. Potovanje in mednarodno sodelovanje še nikoli ni bilo tehnično tako enostavno in trend se bo verjetno nadaljeval. Morda to zveni plehko, a vredno se je spomniti, koliko so se te stvari spremenile v zadnjih 30 letih. Evropa se je na mnogo načinov na zemljevidu v moji glavi skrčila na velikost mesta, v katerem sem odraščal.

Vedno znova se zamislim, kako neverjetno naporna je morala biti koordinacija in organizacija sestankov upravnega odbora za prve generacije evropskega JEF-a v sedemdesetih letih. Zdaj lahko pridemo povsod z nizkocenovnimi leti, imamo dnevni red in zapisnike, ki jih lahko vsi urejamo preko Google Driva, in lahko vse potrebne informacije poiščemo sproti med sestanki.

Kaj to pomeni za mojo identiteto? Vedno sem se opredeljeval preko geografske ravni, na kateri so se odvijale moje dnevne interakcije. Tako se že kar nekaj časa opredeljujem preko svojih (številnih) lokalnih in evropskih identitet. Medtem ko priložnosti za širjenje v evropskost naraščajo, se dobro zavedam, da z mojimi evropskimi prijatelji še vedno predstavljamo statistično odstopanje, saj velika večina državljanov svoj vsakdanjik preživlja na zelo lokalni ali nacionalni ravni. Za večino od njih je Evropa zgolj koncept, zgrajen okoli zastave, evra in volitev vsakih pet let, za katere pa pravzaprav niti ne vidijo pravega smisla. A čeprav zaobjema samo majhen delček prebivalstva, je ta evropska identiteta, ki ne tekmuje z lokalnimi ali nacionalnimi, dosegljiva in koristna za prihodnost naših evropskih demokracij.

Komunikacije se ne bodo upočasnile, tehnološki napredek se bo nadaljeval, potovanje se bo samo še olajšalo in globalizacija, vsaj globalizacija trga v službi ekonomskih interesov, se vsekakor ne bo ustavila. Če se želimo izogniti dezintegraciji naših družb, moramo poskrbeti, da bomo to pospremili z globalizacijo državljanstva in demokracije, za začetek na evropski ravni, kjer že imamo institucionalne in demokratične strukture. To spremembo je treba podpreti preko načel medkulturnega razumevanja, aktivnega državljanstva in pomenljive medosebne interakcije.

POMENLJIVA INTERAKCIJA

Stopimo zdaj korak nazaj od našega evropskega konteksta oziroma vsaj upoštevajmo, da velja sledeče na vseh ravneh. Eden od razlogov, ki se ga pogosto navaja kot vzrok za vzpon populizmov, je padanje zaupanja državljanov v institucije (oblasti, medije, izobraževalni sistem). Mislim pa, da je enako nevarna grožnja za demokracijo padanje zaupanja med državljani samimi, kot skupinami ali posamezniki (mesta proti podeželju, bogati proti revnim, izobraženi proti manj izobraženim, ena vera proti drugi, mladi proti starim, pa tudi sam individualizem). To je seveda posledica družbe skrajnega individualizma in narcisoidne samopromocije in družbe, ki tekmovanje posameznikov postavlja pred sodelovanje. Dodajmo temu še materializacijo vseh vidikov življenja in izgubo občutka smiselnosti našega dela in dobimo družbo, v kateri je pomenljiva družbena in medosebna interakcija skrčena na minimum in kjer skupinsko organiziranje za skupno dobro upada.

Kaj mislim s pomenljivo družbeno interakcijo? Raven interakcije z »drugim« lahko razvrstimo na lestvico:

- **brez zavedanja o obstoju drugega,**
- **zavedanje o obstoju drugega, a brez interakcije,**
- **komunikacija in izmenjava na osnovi lastnega interesa (posel, storitve),**
- **poznavanje in zanimanje za pogoje bivanja (spoznavanje preko zunanjih virov, posredna interakcija),**
- **interakcija v delovnem ali prostem času, a ne nujno s tvornim namenom (sodelavci, člani istega športnega društva) – ne nujno po lastni izbiri,**
- **medkulturna komunikacija in izmenjava (spoznavanje preko komunikacije, potovanj, obiskov, a brez skupnih projektov),**
- **oblikovanje projektov, druženje za skupni interes (politična, družbena in nevladniška aktivacija, oblikovanje projektov, člani športne ekipe, glasbene skupine, do neke mere tudi podjetništvo).**

Kot »pomenljivo medosebno interakcijo« štejem samo zadnji dve stopnji (in do neke mere tretjo). Po mojem mnenju sta ti dve stopnji tisti, kjer se lahko obnovi zaupanje med državljani. To sta stopnji, na katerih se izmenjuje znanje in ideje v korist vseh vpletenih. Na teh stopnjah se lahko izgradi občutek za skupen smisel in skupne izzive. Na teh stopnjah se lahko v skupinskem okolju izgradi posameznikov občutek smisla.

Evropske demokracije bi morale spodbujati in razvijati ti stopnji interakcije od medosebne pa do evropske ravni.

OPOLNOMOČENJE DEMOKRATIČNIH DRUŽB

Kako lahko ustvarimo družbo, ki spodbuja, lajša in se zavzema za tako interakcijo? Kako državljane opremimo, da bodo lažje vzpostavljali tako interakcijo? Poskusimo lahko z nekaj zelo nerevolucionarnimi smermi, predvsem v pomoč našim mladim državljanom.

a) Učenje jezikov

To je najbolj očiten način. Svet, opisan v prvem delu, kljub

vsem razpoložljivim tehničnim pripomočkom zahteva obvladovanje več jezikov. Države pri tem dosegajo zelo različne rezultate, a večjezičnost bi morala biti prioriteta pri izobraževanju: več jezikov, več priložnosti za srečevanje različnih jezikov v vsakodnevnem življenju (podnaslovljeni filmi in nanizanke, več mednarodnih časopisov itd.).

Ta nasvet bo morda celo postal nepotreben zaradi najnovejših tehničnih dosežkov, kot so avtomatski glasovni prevajalniki. Če te naprave dosežejo zadostno tehnološko raven, se nam za sodelovanje niti ne bo treba učiti drugih jezikov. To pa bi bilo žalostno in nevarno.

b) Medkulturno učenje

Tudi to je relativno očitno, a učenje o raznolikosti kultur, o stereotipih in njihovem premagovanju, o premoščanju lastnega mentalnega kulturnega okvira za boljše sprejemanje in razumevanje drugih kultur že od najmlajših let je izredno pomembno. Prav tako bi bilo treba okrepiti vlogo izobraževalnega sistema in medijev pri ustvarjanju zanimanja za druge kulture. Mnogo orodij je že razvitih in preizkušenih v okviru sektorja neformalnega učenja, a bi jih bilo potrebno bolje vključiti v sistem formalnega izobraževanja.

c) Kompetence za demokratično kulturo

Delo Sveta Evrope za oblikovanje okvira kompetenc za demokratično kulturo , ki ga sestavlja nabor 20 kompetenc, razdeljenih na vrednote, stališča, sposobnosti in poznavanje in kritično razumevanje, je morda najpomembnejši dosežek v zadnjem času na področju družbene in

državljanske vzgoje. »V tem dokumentu je predstavljen teoretični model kompetenc, ki jih morajo razviti učenci, da bi lahko učinkovito sodelovali v demokratični kulturi in skupaj z drugimi miroljubno živeli v večkulturnih demokratičnih družbah.«

Projekt še vedno poteka, njegov cilj pa je razvoj orodij in virov za učitelje in vzgojitelje, ki bodo pomagali pri tem novem pristopu k družbeni vzgoji.

d) Uporabna družbena in državljanska vzgoja

Družbena in državljanska vzgoja ne moreta več pomeniti zgolj podajanja znanja po pristopu od zgoraj navzdol. Pasivni prenos znanja je bil deloma relevanten v bolj rigidnih, manj odprtih družbah, kjer je bila predstavniška demokracija skoraj edini steber demokracije. Participativna demokracija, neposredna demokracija, družbeni dialog, demokracija preko posredniških struktur, kot so nevladne organizacije, pa zahtevajo precej širše znanje, veščine in stališča.

Cilj družbene in državljanske vzgoje bi moral biti razvijanje teh veščin in stališč: skupinsko delo, vodenje nevladnih organizacij in projektov, skupinsko organiziranje za izvajanje kampanj, kritično razmišljanje in medijska pismenost, razumevanje aktivne participacije itd.

Prav tako bi morala nuditi enake možnosti za uporabo pridobljenih kompetenc: strukture soupravljanja znotraj šol, lokalni mladinski sveti, čas in podpora za vključevanje v nevladne organizacije pri nižji starosti. Predstavljamo si lahko kreditne točke v šoli za družbeno aktivnost (v okviru praktičnih omejitev) ali spodbujanje prostih let med stopnjami izobraževanja za družbeno angažiranje. Nujna je celotna prenova našega pristopa k družbeni vzgoji.

e) Strukture soupravljanja

Soupravljanje nekaterih struktur, ki so namenjene skupnemu dobremu, kot so športni objekti, knjižnice in šole, bi lahko služilo kot zelo dobra podlaga za delitev odgovornosti med oblastmi in državljani, da se skupaj razvije občutek skupne odgovornosti in se omogoči družbeno aktivacijo na lokalni ravni. Najboljši primer so verjetno športni objekti, ki bi jih bilo pogosto mogoče uporabljati bolj učinkovito, če bi bili med lokalnimi športnimi društvi in oblastmi vzpostavljeni dejanski sistemi soupravljanja.

f) Uporabna evropska družbena vzgoja

Podobno kot splošno družbeno vzgojo je potrebno močno razviti tudi evropsko družbeno vzgojo. Najprej ker v večini evropskih držav evropska družbena vzgoja preprosto ne obstaja. Zavzemanje za njeno vključitev v učni načrt je predpogoj, če želimo doseči generacijo državljanov z identiteto na več ravneh.

Če pa je vključena v učni načrt, običajno pomeni učenje osnovnega poznavanja z zastarelimi praksami. Učenje, koliko je evroposlancev ali kdaj se je ta in ta država pridružila EU, je seveda zelo pomembno, vendar kaže na zelo omejen pogled, kaj Evropa in njena demokracija pravzaprav sta.

Evropska družbena vzgoja bi morala mlade opremiti z veščinami, da postanejo aktivni evropski državljani: razumevanje zakonodajnega procesa in kako lahko nanj vplivamo. Da razumejo priložnosti, ki so jim na voljo, in jih zgrabijo! Vsi mladi Evropejci mi morali spoznati program Erasmus+. Ne le kot priložnost za študij v tujini, ampak tudi kot aktiven proces, v katerem lahko organizirajo svoje lastne projekte z drugimi mladimi iz drugih držav.

Zato kljub njunim pomanjkljivostim verjamem, da je vredno ideji Evropske solidarnostne enote in brezplačne vozovnice Interrail za vse mlade razvijati naprej kot orodji za podporo tej evropski družbeni vzgoji.

g) Več doživljanja Evrope

Ne verjamem, da je rešitev obvezen Erasmus. Mislim pa, da bi morali imeti vsi mladi priložnost pomenljivo doživeti Evropo. To preprosto pomeni močno povišanje financiranja v programu Erasmus+ za študij preko Erasmusa, Erasmus prakso, Erasmus pripravništvo, evropsko prostovoljsko službo, mladinske izmenjave, Evropsko solidarnostno enoto, morda pa tudi nadaljnji razmislek o dobronamerni ideji brezplačnega Interraila. Odgovornost pa ni samo na strani Evrope.

Nacionalne vlade bi morale podpirati učno mobilnost in mobilnost mladih, lokalne oblasti bi morale razvijati svoje mreže pobratenih mest tudi za mlade itd.

Le preko pomenljive interakcije bomo oblikovali tako zelo zaželeno evropsko identiteto, ki bo dopolnjevala našo lokalno in nacionalno identiteto. Verjamem, da lahko na tak način spet povežemo evropske državljane.

Pred kratkim objavljena bela knjiga Evropske komisije o prihodnosti Evrope, ki se sicer tega problema ne loteva, se začne z znanim citatom iz Schumanove deklaracije: **»Evropa ne bo nastala naenkrat ali v skladu z enim samim načrtom. Gradila se bo skozi konkretne dosežke, ki bodo najprej ustvarili dejansko solidarnost.«**

Evropski državljani pa bodo pokazali solidarnost, samo če bodo dobili priložnost, da so gonilna sila za temi dosežki.

O JEF Europe:
JEF Europe – Mladi evropski federalisti (www.jef.eu) je vseevropska mreža mladinskih združenj, ki je preko svojih 250 nacionalnih in lokalnih odborov navzoča v 35 državah. Njenih 15.000 članov se zavzema za evropsko federacijo na načelih demokracije, miru in vladavine prava. Aktivisti JEF-a organizirajo kampanje, akcije na ulicah, družbenovzgojne akcije in mednarodne mladinske izmenjave ter pripravljajo publikacije. Oblikujemo nove ideje za prihodnost Evrope in jih zagovarjamo na lokalni, nacionalni in evropski ravni.

Valentin Dupouey-Sterdyniak:
Valentin Dupouey-Sterdyniak je aktualni generalni sekretar JEF Europe. Zadnjih osem let dela v nevladnem sektorju mladine, izobraževanja in športa. Pet let je prostovoljil za Mrežo Erasmus študentov, ki jo trenutno zastopa v svetovalnem svetu Sveta Evrope za področje mladine. Kot ponosen član generacije Erasmusa je bil na študentski izmenjavi Erasmus v Veliki Britaniji in opravljal Erasmus pripravništvo v Ljubljani in evropsko prostovoljsko službo na Danskem.

NUJNOST
NADNACIONALNIH REŠITEV V DANAŠNJI EVROPI

DAPHNE BÜLLESBACH,
izvršna direktorica nevladne organizacije European Alternatives

European Alternatives (Evropske alternative) je pred desetimi leti ustanovila skupina mladih študentov z namenom, da aktivirajo in navdušijo ljudi za uresničevanje alternativnih rešitev v Evropi. Začeli smo v Londonu v vzdušju, ki je vzbujalo malce več upanja kot danes. Kako popolnoma so se razbili upi tolikih mladih Britancev, ki so videli svojo prihodnost znotraj Unije. Alternative, za katere smo se borili, so bile vedno osnovane na tem, da je postalo nemogoče napredne politike izvajati samo v eni državi ali na nacionalni osnovi. Iz tega tudi izvira naš moto demokracije, enakosti in kulture, ki presegajo nacionalne države. Vsaj Veliko Britanijo oziroma bolje rečeno večino volivcev v Angliji in na Valižanskem, starejših od 25 let, so premamile lažne obljube vračanja v miselnost majhne države in protekcionizma. Ta udarec Evropski uniji je še vedno zastrašujoč in stanje v Uniji je res obupno. Mi, mlada generacija, moramo vzeti izziv korenite reforme nadnacionalnih institucij za drugačno Unijo v svoje roke.

Že od samega začetka je cilj European Alternatives prispevati k pisanju naslednjega poglavja evropskega povezovanja. Poglavja, ki bo precej drugačno od trenutnega stanja in ga lahko pišejo le tisti državljani, ki se počutijo ujete v neoliberalni dogmi današnje Evropske unije in katerih glasovi so prepogosto preslišani. Potrebujemo nadnacionalno angažirano civilno družbo, ki se vidi in deluje kot taka na svojo pobudo in zase. Veter vedno močneje piha v jadra tistih, ki se ne želimo odreči evropskemu projektu in se vrniti k nacionalizmu, protekcionizmu, zidovom in ograjam. Toda če ne bomo sposobni hegemoničnega preskoka v smeri naprednega internacionalizma, ne govorimo samo o koncu svobodnega gibanja, ampak o koncu samega evropskega projekta.

Takoj zdaj moramo nastopiti proti vzponu avtoritarnosti pod krinko desničarskih populistov. Nastopiti moramo proti nacionalizmu, ki ogroža, kar smo generacije, ki smo odrasle po padcu Berlinskega zidu, sprejele za samoumevno: svoboda gibanja vseh ljudi, in to ne samo nas, ki imamo privilegij evropskih potnih listov. Vendar pa samo nasprotovanje ni dovolj. Ne moremo izvajati samo politike branjenja in pri tem ne biti sposobni artikulirati česa novega, artikulirati, kakšen svet si želimo.

Za učinkovito sodelovanje in graditev nadnacionalnih gibanj potrebujemo boljše analize in ozadje o kontekstu in pogojih, v katerih delujejo različni akterji. Po Evropi in različnih političnih odrih se še vedno zelo razlikujejo in so pogosto odvisni od nacionalnih ali regionalnih kontekstov. In čeprav imamo tudi nadnacionalne prostore in mnogi živijo nadnacionalna življenja, se še vedno le redko učinkovito na nadnacionalni ravni zoperstavimo tistim z močjo (med izjemami izstopa kampanja proti sporazumu TTIP).

Predstavniška demokracija je slabo vzdrževana. Levosredinske politične stranke so postale votle, socialna demokracija je dokončala preobrat k

tržnemu fundamentalizmu in pustila potencialno praznino. Bančna kriza ni privedla do nikakršnih posledic in nobena od vlad se ni uprla finančnim korporacijam. Gibanja za pravičnejšo družbo in pravičnejše gospodarstvo vzcvetijo le na kratko, kot so gibanja Okupirajmo, Nuit Debout ali gibanje Begunci, dobrodošli, ki je se je v poletju 2015 razširilo po celi Evropi. Na hitro vzbudijo mednarodno zanimanje in zbudijo domišljijo ljudi, a po samo nekaj mesecih od njih ostane bore malo[1]. Zanimivo je spoznanje, da moramo opustiti čisto horizontalnost protestnih gibanj z ulic, saj se ne uspe učinkovito zoperstaviti centrom moči.

Mnogo od teh gibanj se je začelo v mestih, ki so prostor zgoščene družbe in kulture, ki služi kot gojišče novih idej in formacij. V Španiji smo lahko videli, kako so številna mesta prevzele platforme, ki so vzniknile iz okupacij mestnih trgov. Recept njihovega uspeha je bila vrnitev državljanov v politiko. Kakšne odgovore na krizo zastopanja lahko torej najdemo v tem? Po samo dveh letih na oblasti lahko civilna platforma, ki vlada v Madridu, ponudi zanimiv vpogled v vprašanje, ali je njihova zmaga in prevzem oblasti v mestu vodila v politizacijo javnega življenja in ali lahko dosežejo kaj več od simbolizma te zmage. Ta razprava odpre staro vprašanje, ali naj levica prevzame oblast ali ima institucionalizirana levica samo polne roke dela s prespraševanjem zloglasnih nasprotij med delovanjem »znotraj« in »izven« vlade.

Kot nam je ponovno pokazala proglasitev »postfaktične dobe«, sta moč čustev in potreba po navdihu ključnega pomena v boju proti naraščanju nacionalizma in diskurzu varčevanja in neoliberalizma. Delati moramo na viziji in čutenju, kakšne bi lahko bile alternative, tako da krepimo vidljivost takšnih pobud in zgodb. Ravnokar sem imela to čast, da sem bila urednica knjige, ki nudi tovrsten navdih[2]: od občinske do ravni nadnacionalnih medijev, od uporabe tehnologije in ukrepov proti opazovanju do konkretnih predlogov za oživitev evropske begunske politike in temeljnih sprememb za preskrbljeno družbo s strani skupnostnega gibanja. Naša motivacija je ljudem vzbuditi željo, da se politično angažirajo za odprto, enakopravno in demokratično družbo. Županja Barcelone Ada Colau je pred kratkim to povedala z drugimi besedami: »Pravijo, da sem radikalna, toda kaj je radikalno? Živimo v čudnih časih, ko je zagovarjanje demokracije in človekovih pravic postalo radikalno.« Na nas je, da ne dopustimo, da bi to postal diskurz našega časa, in da sami opredelimo, kaj je danes radikalno.

[1] Kljub temu pa lahko rečemo, da brez gibanja Okupirajmo morda ne bi imeli Bernieja Sandersa, brez gibanja Begunci, dobrodošli pa morda ne bi imeli politike odprtih vrat Angele Merkel.

[2] Knjiga z naslovom Shifting Baselines in Europe: emancipatory perspectives beyond nationalism and neoliberalism (Premikanje osnov v Evropi: vidiki emancipacije preko nacionalizma in neoliberalizma) naj bi po navedbah založbe v Nemčiji izšla maja 2017.

Amy Baldauf (Finska/ZDA), Dániel Draskóczy (Madžarska), Thomas Goujat-Gouttequillet (Francija), Vincent-Immanuel Herr (Nemčija), Stylia Kampani (Grčija), Aileen McKay (Škotska), Katarina Milačić (Črna gora), Kevin Müller (Nemčija), Annika Päutz (Nemčija), Antje Scharenberg (Anglija/Nemčija), Martin Speer (Nemčija), Nini Tsiklauri (Gruzija/Nemčija), Giulia Zeni (Italija). Avtorji so člani nestrankarske skupine evropskih aktivistov, imenovane Young European Collective. Njihove dejavnosti financirajo in podpirajo Ustanova Mercator, Ustanova Schwarzkopf in Ustanova Friedricha Eberta.

MLADI EVROPE,

ZDRUŽITE SE!

maj 2017

Predstavljajte si, da se neko jutro zbudite v spremenjenem svetu. Pravic, svoboščin in zaščit, ki ste jih imeli za samoumevne, ni več. Vaša prihodnost je postala grozovito negotova. Najhuje pa je, da tega niste pričakovali in ste se naenkrat znašli v položaju, za katerega si ga nikoli niste predstavljali, da je mogoč.

Z jutrom 24. junija 2016 so mlade v Veliki Britaniji pričakale grozne novice. Država je izglasovala izhod iz Evropske unije. Po kratki tako imenovani razpravi v osrednjih medijih — kjer je bil glas mladih le redko slišan — je bila ta dokončna odločitev (v splošnem) sprejeta proti njihovi volji. Vendar pa je to generacija, ki bo morala živeti z negativnimi posledicami tega referenduma. To je generacija, ki bo izgubila svoje evropsko državljanstvo in vse privilegije, ki jih prinaša. To je generacija, ki bo gledala, kako se visoko usposobljene kadre s protiimigracijsko zakonodajo izganja nazaj v njihove domače države. To je generacija, ki se bo borila s konservativnim britanskim nacionalizmom. Čeprav niso bili demografska skupina, ki je glasovala za izhod iz EU, se bodo morali mladi vseeno soočiti z njim.

Situacija v Veliki Britaniji pa je samo en primer sprememb, ki se porajajo po vsej evropski celini. Še to pomlad se bodo na primer mladi v Franciji morda zbudili v jutro, ko bo njihova naslednja predsednica Marine Le Pen, ženska, ki krivdo za družbene probleme vali na državljane muslimanske veroizpovedi in ne skriva odpora, ki ga čuti do med seboj povezane Evrope. Jeseni se lahko mladim Nemcem zgodi, da AfD (Alternativa za Nemčijo) obrne smer kulturne in izobraževalne reforme. In leta 2018 bodo morda mladi Italijani doživeli dan, ko si bo stand-up komik v resnici lahko rekel premier — in to ni šala!

Politično vzdušje v Evropi je v kritičnem stanju. Vprašanje, o katerem moramo dejansko razmišljati zdaj, je: **Kaj je naslednje, kar nas lahko čaka?**

Gotovost, ki smo jo poznali v družbah, v katerih smo odraščali, se v bližnji prihodnosti prav lahko poruši. Takšne spremembe ne bo neškodljive in nepomembne. Ne bodo se zgodile daleč stran v državah, o katerih smo samo slišali pri poročilih. Ti destabilizacijski vplivi se lahko zgodijo veliko bližje. Spremembe pa bodo na prav vsakega od nas vplivale neposredno in bodo resno spremenile potek naših življenj.

Našo generacijo se opisuje kot apatično, apolitično in samozagledano. Starejše generacije nas obtožujejo, da se ne borimo za svoje pravice in svojo prihodnost. Res jemljemo precej privilegijev za samoumevne. Večina nas je že odraščala v demokraciji. Večina nas je odrasla s splošnim sprejemanjem raznolikosti. Večina nas je odraščala v razmeroma stabilnih družbah, ki so obljubljale možnost potovanja brez vizumov.

Zato seveda za večino naše generacije te dobrine — demokracija, svoboda, stabilnost in internacionalnost — niso politični dosežki, za katere bi se bilo potrebno boriti.

V letu 2016 pa smo prišli do spoznanja, da za vse te privilegije obstaja dejanska nevarnost, da jih izgubimo, in jih je potrebno aktivno braniti. Kaj torej mladim Evropejcem brani, da bi se angažirali? Seveda naša generacija ni homogena. Raznolika je, kot smo si med seboj različni vsi. Kljub temu pa lahko na tej družbeni paleti prepoznamo dve večji kategoriji: tisti, ki imajo sredstva, da lahko potujejo po Evropi, in so zato povezani, in tisti s slabim dostopom do teh priložnosti, ki so zato v primerjavi manj povezani z vrstniki v drugih evropskih državah.

Marsikdo med nami ima težave z iskanjem dolgotrajne zaposlitve in se namesto tega opoteka od neplačanih pripravništev do prekarnih oblik dela in začasnih pogodb, ob tem pa se še bori s problematiko bivanja, ki si ga ne more privoščiti. Mnogi mladi vložijo toliko svojega časa v golo preživetje, da jim zmanjka energije, da bi razmišljali o družbenih spremembah. Drugi se ne angažirajo, ker se jim zdi, da njihov glas ne bo pomemben, kaj šele, da bi se ga slišalo. Spet drugi so se pustili prepričati, da se je nesmiselno pridružiti politični stranki, zato ne čutijo, da bi strankarska politika zastopala njihove interese.

Resnica pa je, da smo mnogo premalo zastopani v političnem odločanju. In kar je še huje, tudi na družbeni ravni. Če mi ničesar ne naredimo, bodo drugi — in malo je verjetno, da bodo njihova dejanja v naš prid.

Vsi ti izzivi se lahko zdijo zastrašujoči, če se z njimi soočamo sami. Na srečo pa že obstajajo primeri, kako lahko naša generacija s skupnim delom sproži iskro pomembnih političnih sprememb.

Leta 2014 je madžarska vlada poskušala obdavčiti uporabo interneta. To je sprožilo gibanje po celi državi, ki so ga vodili tisoči mladih, ki so glasno nasprotovali takšnemu omejevanju. Pod tem pritiskom je vlada opustila svojo namero.

Ko je Škotska leta 2014 izvedla referendum o osamosvojitvi, so se mladi politično izobrazili in organizirali, kot še nikoli. Registrirali so volivce na masovni ravni, trkali na vrata, organizirali demonstracije in gradili nove medijske kanale. Njihova angažiranost je zapuščina tega referenduma.

Lani je v Franciji vzcvetelo močno gibanje proti restriktivni delovni politiki. Množice mladih so se zbrale in za celo noč zavzele javne površine — protest je poznan kot Nuit Debout —, da bi pokazali svoje absolutno nestrinjanje in ponudili alternativne možnosti. Čeprav je vlada izrabila luknjo v predpisih, da je zakon vseeno sprejela, so ti napori korenito spremenili tamkajšnjo politično krajino.

V znak nestrinjanja s takratno vlado je gruzijska mladina oblikovala dinamično in napredno gibanje, ki deluje z lastnimi sredstvi in motivira mlade po državi, da se politično aktivirajo. Ta moment je igral pomembno vlogo pri izidu volitev.

Ta navdihujoč seznam bi lahko nadaljevali v nedogled. Vendar pa je ob trenutni politični klimi na evropski ravni nujno potrebno delati ne le na nacionalni, ampak tudi na med-narodni ravni. Če želimo rešiti naše skupne probleme, moramo mladi Evropejci graditi na naših čezmejnih mrežah. Svoje obstoječe znanje, vire in uspehe lahko uporabimo, da zgradimo obširno gibanje, ki bo privedlo do pozitivnih sprememb po celi Evropi. Na tak način lahko vzamemo prihodnost Evrope v svoje roke in jo oblikujemo sami.

Verjamemo, da lahko kot generacija to dosežemo. Kaj lahko torej ***ti*** narediš?

1. **Pojdi volit.** Poskrbi, da to narediš vsakič — na lokalnih, nacionalnih ali evropskih volitvah. Ne glede na tvoje politično prepričanje so trenutno volitve eden od glavnih načinov, kako bodo politiki, ki so plačani, da te zastopajo, slišali tvoj glas. Zato si označi datum v koledarju in povabi prijatelje, da se ti pridružijo, ko se odpraviš na volišče.
2. **Oglasi se.** Kot generacija moramo spregovoriti, kadar slišimo ksenofobne, seksistične, homofobne ali rasistične izjave. Ne smemo dopustiti svojim prijateljem (tudi na spletu ne), da se izmažejo z izjavami, ki so namenjene ustvarjanju delitev ali pripisovanju krivde. Sooči se z njimi in pokaži bolj vključujoč pogled. Vsako posamezno dejanje s tvoje strani se lahko razširi kot valovi. Spremembe na bolje so se že začele in se bodo nadaljevale po domovih, vaseh, mestnih hišah, mestih in na družbenih omrežjih po vsej celini.
3. **Aktivno se vključi v obstoječo politično ali družbeno organizacijo.** Mladi smo trenutno premalo zastopani v uveljavljenih strukturah moči v Evropi. Če želimo doseči spremembe, se moramo pridružiti tem organizacijam in jih preoblikovati od znotraj. Pridruži se stranki, nevladni ali dobrodelni organizaciji oziroma sindikatu in poskrbi, da bo zastopano tudi tvoje mnenje. Vedno lahko s sabo pripelješ še kakšnega prijatelja.
4. **Pridruži se gibanju** (ali začni svojo lastno kampanjo). Če organizacije niso primerne za tvoj namen, bo mogoče zate gibanje. Poglej na primer #FreeInterrail. Začel se je, ko sta dva mlada Nemca prišla na odlično zamisel — in zdaj o njej govori in jo podpira na tisoče ljudi po Evropi. Pridruži se tej kampanji in drugim. Širi novice in upaj se angažirati sam.
5. **Ne ustraši se različnih mnenj.** Kot generacija smo ponosni, da živimo raznolikost. Toda ali res uresničujemo to zavezo? Povežimo se s tistimi, ki so drugačni od nas. Pojdi na kavo z nekom, s komer se ne strinjaš, poskušaj razumeti, od kod izvira, in vzpostavi zdravo debato. Izmenjava mnenj je bistvo demokracije.
6. **Postani prostovoljec na lokalni ravni.** Veliko je pomembnih problemov, zaradi katerih je potrebno, da se ljudje, kot si ti, angažirajo in stvari izboljšajo. Za to ni treba iti v tujino, začneš lahko, kjer si. Če bi vsak izmed nas prostovoljil samo enkrat na teden, bi milijoni ur prostovoljnega dela preoblikovali Evropo, povezali ljudi in izboljšali lokalno družbeno povezanost.
7. **Pokaži nadnacionalno solidarnost.** Če želimo živeti kot Evropejci, moramo pokazati, da nam ni vseeno za vrstnike v drugih državah. Podpri njihova prizadevanja, tako da se o njih pogovarjaš s prijatelji, podpisuješ peticije, pišeš blog ali sprožiš razpravo o določenem vprašanju na delovnem mestu, v šoli ali v lokalnih medijih. Predstavljaj si, kako drugačen bi bil lahko izid, če bi bila pred referendumom vidno izražena čezmejna podpora proti Brexitu.

Zdaj pa si na vrsti ti ...

*Z veseljem bi slišali tvoje ideje za aktivacijo. Poveži se z oznako **#WholfNotUs** in se zmigaj! Predstavljaj si, kaj vse bi lahko naredili, če bi vsi sledili tem osnovnim zamislim. Ne rabimo vložiti veliko časa, da dosežemo velik učinek. Če delujemo skupaj, zdaj in odločno, gradimo Evropo, v kateri se neko jutro dejansko želimo zbuditi.*

***Mladi Evrope, združite se!** Prihodnje generacije nam bodo hvaležne.*

"BOLJ SMO POVEZANI,

BOLJ SMO SVOBODNI."

INTERVJU Z EVROPSKO KOMISARKO VIOLETO BULC

Tinkara Bizjak Zupanc,
MOVIT

Violeta Bulc je evropska komisarka za promet. Na položaj, na katerega je bila imenovana novembra 2014, prinaša raznolik nabor strokovnega znanja in izkušenj. Kot priznana akademičarka, avtorica, sistemska arhitektka in podjetnica je v Sloveniji že dolgo visoko profilirana. V poslovnem svetu je zasedala visoke položaje v telekomunikacijskih podjetjih, vključno s Telekomom Slovenije in Telemachom. Bila je tudi lastnica in izvršna direktorica podjetja Vibacom, ki deluje na področju razvoja trajnostnih in inovativnih poslovnih rešitev. Neposredno pred imenovanjem v Evropsko komisijo je bila podpredsednica Vlade Republike Slovenije in je bila kot ministrica brez resorja zadolžena za področja razvoja, strateških projektov in kohezije.

V zadnjem času ste kot komisarka kar nekaj pozornosti namenili druženju z mladimi ob različnih priložnostih. Imate občutek, da mladi danes čutijo pripadnost Evropski uniji in da se zanimajo zanjo in za njeno prihodnost? V mesecu marcu ste se skupaj s predsednikom Evropske komisije Junckerjem in predsednikom Vlade RS Cerarjem v Ljubljani udeležili dialoga z mladimi. V drugem delu srečanja se je razprava precej razvnela. Kakšni so bili vaši občutki na tem srečanju? Kakšno sporočilo menite, da so mladi želeli predati vladajočim predstavnikom?

Res je. Že od začetka svojega mandata se pri večini obiskov v državah članicah poskušam srečevati tudi z mladimi: študenti, dijaki, mladimi zaposlenimi in nezaposlenimi. Pogovarjamo se o različnih vsebinah: o institucijah EU, o njihovih pričakovanjih in izkušnjah, o projektih. Odzivi so različni. Precej se od skupine do skupine razlikuje razumevanje delovanja evropskih institucij, tako glede pristojnosti kot glede odnosa med Komisijo in državami članicami. A vseeno lahko rečem, da prevladuje radovednost o uporabi novih tehnologij (brezpilotna letala, avtonomna vožnja, električna vozila), o enotni vozovnici za mobilnost, o zaposlitvenih priložnostih, novih programih EU za mlade, o pogojih za študij in delo v drugih državah članicah. V Ljubljani me je presenetilo slabo poznavanje delovanja EU, kar jemljem kot opomin in izziv, da Komisija izboljša svojo komunikacijo oziroma poišče načine, ki so bližji mladim. V Ljubljani je bilo izražene tudi veliko zaskrbljenosti glede pravičnosti, socialne varnosti in finančnega modela. A že sama udeležba preko 600 mladih kaže na to, da so zelo zainteresirani za razvoj dogodkov na ravni EU. Upam

pa, da smo s podatki o programih za mlade, ki se v EU vse bolj krepijo, ponudili vsaj delne odgovore na njihova vprašanja glede področij, kot so jamstvo za mlade, prostovoljne enote in pobuda za zaposlovanje mladih. Želim si, da postanejo mladi tudi pogostejši obiskovalci naše nove evropske hiše. Nova Hiša Evropske unije je prostor za vsakogar, ki želi izvedeti več o EU, je prostor za dialog in razpravo.

In kakšno sporočilo ste želeli predati mladim ter koliko menite, da ste bili pri tem uspešni? Letos namreč obeležujemo 60. obletnico Rimske in 25. obletnico Maastrichtske pogodbe, Evropska unija pa se ravno v tem času sooča s številnimi izzivi. Pred leti so odnose najprej močno zamajale razprtije, povezane z grškim gospodarskim zlomom, nato v letu 2015 nestrinjanja glede politike sprejema in kasneje razporejanja večjega števila beguncev, leta 2016 pa še referendum o članstvu Združenega kraljestva v EU, ki se je končal z odločitvijo za izstop iz Unije. Zakaj je temu tako? In kakšno je bilo vzdušje v tem obdobju v samem vrhu Evropske komisije?

Kot prvo mlade vabim, da čim več berejo različne vire, se izobražujejo in si oblikujejo lasten pogled na EU in na trenutno situacijo. Potem pa jih vabim, da si dovolijo, da so njihovi pogledi ves čas konstruktivno izzvani. V času, ko se EU sooča s številnimi izzivi, je prav 60. obletnica primeren čas za razmislek o prihodnosti Evropske unije. In prav zdaj potrebujemo močan glas mladih. Da se z njihovo pomočjo kritično zazremo v prihodnost in skupaj ovrednotimo preteklost. Ne smemo pozabiti, da je evropska zgodba zgodba miru, demokracije, solidarnosti in svobode, pa tudi blaginje, enakosti, dobrobiti in trajnosti. Da smo EU ljudje, da jo le skupaj lahko neprestano prilagajamo in preoblikujemo v skupno dobro. Naravno obnašanje sistemov je dinamično, ves čas se spreminjajo in prilagajajo, zato so izzivi in spremembe njihov naravni način obnašanja. V tej luči so vsi izzivi in rešitve sestavni del življenjskega cikla.

Vidno smo bili razočarani nad odločitvijo Velike Britanije, da zapusti Evropsko unijo. EU je velika družina in v vsaki družini pride do burnih razprav in včasih tudi ločitev. Vsaka država članica ima pravico, da EU zapusti (50. člen). Velika Britanija je 50. člen uradno sprožila 29. marca 2017. A tudi ta izziv nas bo naredil močnejše, bolj izkušene in modrejše.

Zato, dragi mladi sopotniki, bodite aktivni, bodite del oblikovanja vizij in njihovih izvedb.

Ali glede na vaše izkušnje menite, da mladi sploh poznajo in razumejo delovanje Evropske unije in njenih institucij?

Kot sem omenila že uvodoma, obstaja problem poznavanja EU. EU ni preprosto razumljiv pojem, saj združuje evropsko raven s tremi institucijami (Evropski parlament, Svet in Komisija) in države članice. Pozitivna vloga EU v vsakdanjem življenju državljanov pa ni vidna, če se o njej ne govori na lokalni ravni. Prav tako izzivi lokalnega nivoja ostanejo skriti, če se o njih ne razpravlja na ravni EU. Veselim se srečanja z mladimi 9. maja, na dan Evrope. Pogovor, ki bo temeljil na participatorni metodi, bo razkril razumevanje zgodovine, sedanjosti in prihodnosti EU. Srčno pa upam, da se rodijo tudi novi navdihi in vsebine, ki bodo okrepili bodoče delovanje EU za mlade.

Zakaj je temu tako? Kdo mora tu narediti več in česa?

Predsednik Juncker nas je komisarje pozval, da smo čim bolj navzoči v svojih državah članicah. Pogosto je naša vloga razlaganje obstoječega in motiviranje za aktivno sodelovaje. Slovenijo uradno obiščem vsaj enkrat na mesec. Pa ne samo Ljubljano. Redno obiskujem tudi slovenske regije. Ti obiski so zelo pomembni, da lahko

državljanom sporočim, kaj EU počne za njih, in da istočasno njihova sporočila prenesem nazaj v Bruselj. Obiskala sem že večino regij. Ostal mi je še obisk Koroške, Notranjske in Primorske. A to je proces, ki se nikoli ne konča. EU se tudi pogosto uporablja kot izgovor lokalnih politikov za njihovo neučinkovitost oziroma pomanjkanje poznavanja razmer v EU. Odgovor na to je tudi večje aktiviranje (mladih) iz Slovenije na ravni EU. Če si prisoten, soustvarjaš, če te ni, slediš.

Če si zamislite npr. leto 2050, v katerem Evropska unija ne obstaja več. Kaj vidite? Kaj bi lahko povzročilo tak izid in kaj bi bile konkretne posledice razpada Evropske unije? Kaj bi to pomenilo za Slovenke in Slovence?
V teoriji vseh možnih scenarijev je seveda tudi to ena izmed opcij. Gotovo bi izničila moč evropskega kontinenta kot neodvisne politične sile. Resno bi bila ogrožena demokracija in odprt, vključujoč in trajnostno naravnan družbeni ustroj. Ta scenarij ni del moje vizije, zato z vsem svojim znanjem in kapacitetami soustvarjam dinamično in prilagodljivo EU. Verjamem, da je EU prava rešitev. Skupaj smo močnejši na ekonomski in socialni ravni, v smislu razvoja in rasti. Skupaj smo varnejši, bolj inovativni in mnogo manj ranljivi.

Kaj menite, da bi morala Evropska unija storiti, da bi okrepila občutek pripadnosti skupni evropski ideji med državami članicami? Katere poteze EU v zadnjih 15 letih dojemate kot napačne ali kot tiste, ki so tlakovale pot v realnost, v kateri se nahajamo?
Nimam še popolnega odgovora, zato zelo pazljivo poslušam vse udeležence naših srečanj in pogovorov o prihodnosti EU na podlagi bele knjige, ki jo je predsednik Junker predstavil pred nekaj tedni. Lahko pa že danes izpostavim nekaj pomanjkljivosti, ki so očitne: EU je še nedokončana zgodba in nekatere mehanizme, kot je npr. evro, je potrebno še dokončati; izboljšati je potrebno mehanizme za demokratično prispevanje, mehanizme za informiranje s povratnimi zankami; predvsem pa moramo dovoliti drug drugemu, da zaupamo v dobro in prav in ju tudi v polnosti živimo.

V zadnjem obdobju je v EU vedno bolj v ospredju tudi vzpon populizma in skrajne desnice v številnih evropskih državah – Geert Wilders na Nizozemskem, Marine Le Pen v Franciji, Frauke Petry v Nemčiji in še bi lahko naštevali. Zdi se, da Evropa še nikoli ni bila tako razdeljena, vključno z njenimi prebivalci – tudi znotraj posameznih držav članic. Zakaj se po vašem mnenju to dogaja in kakšne so možne poti naprej?
Ja, v Evropi je zaznati vzpon populizma. Zaradi občutka negotovosti narašča nezadovoljstvo ljudi s politiko in institucijami EU, kar s pridom zapolni populistična retorika. Zato je čas, da oblikujemo vizijo za svojo prihodnost. Že omenjena bela knjiga, ki je nastala v sodelovanju s Komisijo in strokovnimi službami, zajema mnenja in razmišljanja držav članic. Obravnava spremembe, ki bodo EU oblikovale v naslednjem desetletju, od vpliva novih tehnologij na družbo in delovna mesta do dvomov, ki se porajajo v zvezi z globalizacijo, varnostnimi vprašanji in vzponom populizma. V njej je opredeljena izbira, ki se nam ponuja. Pet scenarijev je zunaj in zdaj je čas za poštene in odprte pogovore in teorije o naši prihodnosti. Čas je, da se premosti vrzel med pričakovanjem ljudi o EU in tem, kar je EU zmožna izvesti.

Aktualna finančna perspektiva se preveša v drugo polovico izvajanja. Kakšna so vaša pričakovanja glede naslednje perspektive, predvsem v luči programov in shem, npr. Erasmus+, ki so namenjeni spodbujanju učne mobilnosti na področju mladine?
Pogovori o novi finančni perspektivi so se šele začeli, vsekakor pa si prizadevamo, da se bodo uspešni programi nadaljevali. V preteklih 30 letih je program Erasmus devetim milijonom mladih omogočil študij, usposabljanje, prostovoljno delo ali pridobivanje delovnih izkušenj v tujini. Erasmus+ je v primerjavi s prejšnjim programom tesneje povezan s trgom dela in študentom omogoča, da opravijo prakso v podjetjih ali organizacijah v tujini. Tudi v novi finančni perspektivi bo Erasmus+ močno podprt, upam pa tudi, da s posebnim programom mobilnosti za mlade.

Prvi mobilnostni programi v Evropi so bili prvenstveno namenjeni prav povezovanju evropskih državljanov ter spodbujanju medkulturnega dialoga in strpnosti med evropskimi narodi, v zadnjem času pa se je – vsaj v programu Erasmus+ – pričelo vse bolj poudarjati pridobivanje kompetenc. Ali menite, da se tudi v okviru nadaljnjega razvoja orodij, kot je npr. Erasmus+, ponuja priložnost za okrepitev prizadevanj EU za spodbujanje solidarnosti in krepitev evropske identitete med mladimi državljani EU?
Seveda, Erasmus+ je postal mnogo več kot zgolj mobilnost. Učenje in študij v drugi državi sta se izkazala za veliko dodano vrednost za mlade, da razvijejo svoje sposobnosti in izboljšajo svoje karierne možnosti.

Kot sem že omenila, vidim čezmejno mobilnost mladih kot zelo pomembno za njihov razvoj in tudi za krepitev evropske identitete. Aktivno si prizadevamo za dodatno spodbujanje učenja in mobilnosti mladih Evropejcev. Konec marca smo predstavili pobudo v okviru programa Erasmus+, ki dodatno spodbuja učenje in mobilnost mladih Evropejcev. Pobuda Move2Learn, Learn2Move bo najmanj 5000 mladim omogočila, da sami ali s svojim razredom na trajnosten način potujejo v druge države EU. Veliko ljudi misli, da so bistvo prometa tiri, ladje ali avtoceste, ampak ne, bistvo so ljudje. Mladim Evropejcem želimo dati priložnost, da odkrivajo Evropo. Prav tako jih želimo spodbuditi, da potujejo na okolju prijazen način.
Opažamo, da so številni mladi v Evropi družbeno angažirani, pripravljeni so dati svoj prispevek družbi in pokazati solidarnost. V tem duhu je lani začela delovati tudi Evropska solidarnostna enota. Ta pomaga mladim, da sodelujejo v prostovoljskih projektih v tujini na področjih, kot so mladinsko delo, kulturne dejavnosti, socialno varstvo in varstvo okolja.

Bi želeli našim bralcem sporočiti še kaj?
Bolj smo povezani, bolj smo svobodni. Razvijajmo ta proces skupaj.

DOGAJA SE

OD PROGRAMA ERASMUS DO ERASMUS+: ZGODBA 30 LET

Prvotni program Erasmus (okrajšava za angleški European Region Action Scheme for the Mobility of University Students) je nastal leta 1987 kot program izmenjav, ki je visokošolskim študentom omogočil, da izkusijo življenje in študij v tujini. Program Erasmus je eden najuspešnejših programov Evropske unije, ki že več kot tri desetletja zlasti mladim ponuja priložnosti, da si z bivanjem v tujini pridobijo nove izkušnje in razširijo obzorja. Danes program omogoča tako možnost študijskega obdobja in usposabljanja ali prakse za študente in študentke v visokem šolstvu ter udeležence v programih poklicnega izobraževanja kot tudi priložnosti za izmenjavo osebja, mladinski del programa pa je namenjen podpori mednarodnemu mladinskemu delu preko dejavnosti, kot so mladinske izmenjave, evropska prostovoljska služba in aktivnosti za krepitev kompetenc mladinskih delavcev in organizacij, ki delujejo na tem področju. V program je vključeno tudi poglavje o športu, katerega namen je razvoj evropske razsežnosti v športu z ustvarjanjem, izmenjavo in razširjanjem izkušenj in znanja o različnih vprašanjih v zvezi s športom na evropski ravni.

Tinkara Bizjak Zupanc, MOVIT
& Urša Bajželj, CMEPIUS

Vir: Besedilo sta pripravili nacionalni agenciji programa Erasmus+ v Sloveniji – Cmepius za področje izobraževanja in usposabljanja ter Movit za področje mladine. Uvodni del je povzet po spletni strani EK »30. obletnica in vi« ter sporočilu javnost Evropske komisije z dne 26. 1. 2017 »Novi podatki kažejo rekordno število udeležencev v programu Erasmus+«.

30 LET RAZVOJA PROGRAMA ERASMUS

Program Erasmus je bil vzpostavljen leta 1987 kot program mobilnosti za visokošolske študente. V prvem letu izvajanja je na študentsko izmenjavo odšlo 3.244 študentov iz 11 evropskih držav (Belgija, Danska, Nemčija, Grčija, Francija, Irska, Italija, Nizozemska, Portugalska, Španija in Združeno kraljestvo). Od takrat se je program razvil in razširil na številna področja. Tako danes nudi širok nabor priložnosti na področju visokega šolstva, poklicnega izobraževanja in usposabljanja, na področju mladih, izobraževanja odraslih in športa, ki so na voljo učiteljem in profesorjem, učencem, dijakom in študentom ter vsem drugim mladim, mladinskim delavcem in voditeljem. Leta 2014 je bil uveden program Erasmus+, ki je združil vse pobude na področju izobraževanja, usposabljanja, mladih in športa (tj. Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius, Grundtvig, Jean Monnet, Erasmus Mundus, Alfa, Edulink, Mladi v akciji, Šport).

V 30 letih je v programu sodelovalo 9 milijonov ljudi, ki so se udeležili različnih aktivnosti v tujini, od izobraževanja in usposabljanja do prostovoljnega dela ali pridobivanja delovnih izkušenj.

maj 2017

Zdajšnji program Erasmus+ za obdobje 2014–2020 ima proračun v višini 14,7 milijard evrov in bo več kot štirim milijonom ljudi dal priložnost, da v tujini študirajo, se usposabljajo, pridobivajo delovne izkušnje ali opravljajo prostovoljno delo. Program podpira tudi nadnacionalna partnerstva med ustanovami za izobraževanje ali usposabljanje in organizacijami, ki delujejo na področju mladine, ter ukrepe na področju športa. Poleg tega se v okviru programa Jean Monnet spodbujajo poučevanje in raziskovalne dejavnosti na področju evropskih integracij.

V letu 2015 je Erasmus+ 678.000 Evropejkam in Evropejcem, kar je največ doslej, omogočil študij, usposabljanje, delo in prostovoljstvo v tujini. V istem letu je EU vložila 2,1 milijarde evrov v več kot 19.600 projektov, v katere je vključenih 69.000 organizacij. To so glavni poudarki iz letnega poročila o programu Erasmus+ za leto 2015, ki ga je 26. januarja 2017 objavila Evropska komisija. Rezultati kažejo tudi, da je program na dobri poti, da doseže svoj cilj in med letoma 2014 in 2020 podpre 4 milijone ljudi.

Ob predstavitvi letnega poročila je **Tibor Navracsics**, komisar za izobraževanje, kulturo, mlade in šport, povedal: *»Erasmus mladim že tri desetletja odpira priložnosti. Po zaslugi programa, ki spodbuja aktivno državljanstvo, lahko razvijajo ključna znanja in spretnosti, tudi medosebne in medkulturne. Ker ljudi povezuje in jih spodbuja k sodelovanju, je program pomemben dejavnik, ki mladim olajšuje gradnjo boljše družbe. Prav to je tista solidarnost, ki jo Evropa danes bolj kot kdaj koli potrebuje. Poskrbeti želim za to, da bo v prihodnje podpore Erasmus+ deležnih še več posameznikov iz še bolj raznolikih okolij.«*

Objava poročila sovpada z začetkom **kampanje, ki obeležuje 30. obletnico programa Erasmus,** ki se od leta 2014 imenuje **Erasmus+**, saj koristi še več ljudem s še širšo paleto priložnosti. Dogodki v letu 2017 bodo izvedeni na evropski, nacionalni in lokalni ravni. Namenjeni bodo predstavitvi pozitivnih učinkov programa Erasmus+ za posameznike in družbo kot celoto ter bodo vsem sodelujočim dali priložnost za razpravo o tem, kako bi se moral program razvijati v prihodnje.

Kampanjo ob 30. obletnici programa Erasmus+ lahko spremljate tudi na posebni spletni strani Evropske komisije, na kateri so predstavljene zgodbe udeležencev programa, statistični podatki o izvajanju programa in številne druge zanimivosti. Vabljeni k ogledu.

IZVAJANJE EVROPSKIH PROGRAMOV NA PODROČJU IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA V SLOVENIJI OD LETA 1999 DO DANES

V Sloveniji smo evropske programe izobraževanja in usposabljanja (programa Socrates in Leonardo da Vinci (1999–2006), program Vseživljenjsko učenje (2007–2013), program Erasmus+ (od leta 2014)) začeli izvajati v letu 1999. Do sedaj je bilo v Sloveniji za evropske programe za področje izobraževanja in usposabljanja razdeljenih prek 92.500.000 evrov. Sredstva postopno naraščajo in za leto 2017 je Slovenija za program Erasmus+ za področje izobraževanja, usposabljanja in športa, ki ga koordinira CMEPIUS, prejela prek 15 milijonov evrov. V Sloveniji nam gre tudi zelo dobro pri porabi dodeljenih sredstev, saj je poraba kar 96-odstotna.

ERASMUS+ – PODROČJE IZOBRAŽEVANJA, USPOSABLJANJA IN ŠPORTA

Na področju izobraževanja in usposabljanja program Erasmus+ podpira mobilnost posameznikov (dijakov, študentov, pedagoškega kadra in drugih) in mednarodna partnerstva med različnimi organizacijami z namenom modernizacije in sodelovanja med področjem izobraževanja in trgom dela. Na področju športa je financiranje namenjeno evropskim projektom, ki se ukvarjajo z izzivi, kot so boj proti prirejanju izidov tekem, nedovoljenim poživilom, nasilju in rasizmu, ter organizaciji velikih evropskih športnih dogodkov množičnih športov.

Program Erasmus+ se v primerjavi s svojim predhodnikom, programom Vseživljenjsko učenje, usmerja bolj v strateški vidik organizacij prijaviteljic, še zlasti pa se osredotoča na rezultate in učinke mednarodnega sodelovanja. Namen programa Erasmus+ sicer ostaja spodbujanje kakovosti, odličnosti in razvoja posameznikov in institucij s področja izobraževanja in usposabljanja preko mednarodnega sodelovanja.

S pomočjo učne mobilnosti posameznikov program omogoča udeležencem pridobitev znanja, spretnosti in izkušenj, ki prinašajo dodano vrednost njihovemu izobraževanju ali delu. S strateškimi partnerstvi pa spodbuja izmenjavo dobrih praks in razvijanje inovativnih rešitev, ki bodo pripomogle k visokokakovostnemu poučevanju in učenju, modernizaciji institucij in družbenim inovacijam.

Program Erasmus+ se ne ustavlja na mejah Evropske unije. Od leta 2015 dalje institucijam omogoča partnersko sodelovanje z državami po vsem svetu. Kot največji evropski program na področju izobraževanja in usposabljanja Erasmus+ pomembno prispeva k internacionalizaciji, razvoju in medkulturnosti v izobraževalnem prostoru – evropskem in širšem.

Več o programu:
www.erasmusplus.si in statistike.cmepius.si

maj 2017

V programu Erasmus+ in njegovem predhodniku, programu Vseživljenjsko učenje[1], je s pomočjo omenjenih sredstev **sodelovalo že več kot 1400 organizacij** s področja izobraževanja in usposabljanja z okrog 3300 projekti. V aktivnostih je tako sodelovalo že **več kot 70 odstotkov vseh slovenskih osnovnih šol, več kot 96 odstotkov vseh srednjih šol in vse večje visokošolske institucije.**

Na izmenjavah v tujini je bilo do sedaj **že skoraj 50.000 posameznikov** – prek **4000 osnovnošolskih učencev** in skoraj **4000 osnovnošolskih učiteljev**, več kot **6000 dijakov** in okrog **2000 srednješolskih učiteljev v projektih na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja**, okrog **3500 dijakov** in skoraj **2000 profesorjev v projektih na področju splošnega izobraževanja**, okrog **600 vzgojiteljic iz vrtcev**. V programe je bilo do sedaj vključenih tudi okrog **800 učečih se odraslih** in okrog **1300 izobraževalcev odraslih**.

Na področju visokošolskega izobraževanja je v tujini bodisi na izmenjavo bodisi prakso odšlo **že skoraj 12.700 slovenskih študentov** (letno to pomeni okrog 2000 študentov), izvedenih pa je bilo nekaj manj kot **3600 mobilnosti visokošolskih profesorjev**. Slovenskim študentom so bile za izmenjavo najbolj privlačne Španija, Nemčija in Portugalska.

Glede na področje študija je bilo največ mobilnosti na področju družbenih ved (19 %), na drugem mestu so bile poslovne in upravne vede (18 %), na tretjem pa področje humanistike (13 %).

[1] Statistike zajemajo podatke od leta 2007 naprej.

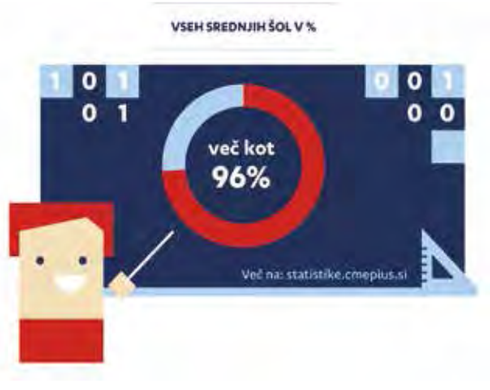

Slovenija je privlačna destinacija za tuje študente, saj smo jih do sedaj gostili skoraj toliko, kot je naših odšlo v tujino, in sicer nekaj več kot **12.200 tujih študentov** in prek **4400 tujih visokošolskih učiteljev**. Tuji študenti v Sloveniji prihajajo v največji meri iz Španije, Poljske in Češke, in sicer gre za študente poslovnih in upravnih ved (23 %) in družbenih ved (16 %), na tretjem mestu pa so študenti humanistike (slabih 10 %).

Učinki programa Erasmus+ in njegovih predhodnikov na področju izobraževanja in usposabljanja

Na področju šolskega izobraževanja sodelovanje v mednarodnih projektih v največji meri prispeva k razvoju odnosov med ravnateljem in učitelji, odprtosti in prilagodljivosti učiteljev za uvajanje novosti. V organizacijah, ki sodelujejo v mednarodnih programih[2], ravnatelji veliko bolj podpirajo učitelje pri njihovem delu, sodelovanje med vodstvom in učitelji se izboljša, poveča pa se tudi sodelovanje z drugimi učitelji znotraj organizacije. Učitelji, ki so vključeni v mednarodne aktivnosti, izboljšajo poznavanje sistemov izobraževanja v partnerskih državah, na svojih organizacijah začnejo bolje sodelovati z ostalimi učitelji, se z njimi usklajevati in se tudi medpredmetno povezovati. Pri učencih in dijakih mednarodno sodelovanje zelo pozitivno vpliva predvsem pri pridobivanju na samozavesti (zlasti pri govorjenju in uporabi tujega jezika). Ti otroci so tudi bolj motivirani za učenje tujih jezikov in pridobivanje novega znanja, obenem pa se poveča tudi njihovo spoštovanje različnosti in ozaveščenost o kulturah.

Na področju visokega šolstva je iz Študije o učinkih študentskih izmenjav Erasmus, ki jo je pripravila Evropska komisija v letu 2014, razvidno, da imajo diplomanti z mednarodnimi izkušnjami boljši položaj na trgu dela. V primerjavi s tistimi, ki niso študirali ali se usposabljali v tujini, je dolgotrajna brezposelnost pri njih dvakrat manj verjetna, pet let po zaključku študija pa jih je brezposelnih 23 odstotkov manj.

Več kot tretjina študentov na Erasmus praksi prejme ponudbo za delovno mesto v podjetju, v katerem prakso opravijo. Ti študenti so tudi bolj podjetniško usmerjeni, obetajo pa si lahko tudi hitrejše poklicno napredovanje. Na splošno lahko rečemo, da je bila za večino študentov, ki so se odločili za študijsko izmenjavo ali prakso preko Erasmusa, to pozitivna izkušnja, s pomočjo katere so postali bolj samostojni, samozavestni, izboljšali so svoje znanje tujih jezikov, postali bolj odprti do tujih kultur in tudi bolj strpni.

[2] Študija učinkov programa Vseživljenjsko učenje na osnovno in srednješolsko izobraževanje z vidika nacionalnih prioritet, CMEPIUS, 2013.

IZVAJANJE EVROPSKIH PROGRAMOV NA PODROČJU MLADINE V SLOVENIJI 1999 DO DANES

Evropski programi na področju mladine se v Sloveniji izvajajo od leta 1999. Od takrat do danes je bilo tako v programih Mladi za Evropo (1999), Mladina (2000–2006), Mladi v akciji (2007–2013) in Erasmus+: Mladi v akciji dodeljenih 24.259.839,07 € evropskih sredstev, s katerimi je bilo podprtih 2.189 projektov na področju mednarodnega mladinskega dela. Gre za projekte mladinskih izmenjav, evropske prostovoljske službe, usposabljanja, študijske obiske, seminarje, srečanja mladih z odločevalci in večje razvojne projekte, namenjene razvoju kakovosti na področju mladinskega dela in mladinske politike, ki predstavljajo pomemben prostor neformalnega učenja v mednarodnem mladinskem delu.

Ti projekti so tako kar **40.836 mladim in mladinskih delavcem** omogočili pridobivanje pomembnih učnih izkušenj v mednarodnem kontekstu, kjer so preko aktivne participacije razvijali svoje kompetence na različnih področjih, vstopali v medkulturni dialog z vrstniki iz drugih držav in med seboj delili izkušnje, dobre prakse in metode ter s tem gradili občutek evropskega državljanstva.

Od uvedbe novega programa Erasmus+ z letom 2014 pa vse do konca leta 2016 je projekte na področju mladine v program prijavilo že **165 mladinskih in drugih organizacij**, ki delujejo na področju mladinskega dela. Prijavljenih je bilo 1044 projektov, ki so skupaj zaprosili za 23.558.684,76 € sredstev, sprejetih oz. podprtih pa je bilo **407 projektov** v skupni vrednosti **7.063.681,52 €**, kar predstavlja **39 % delež sprejetja**. Povpraševanje po sredstvih iz programa je izredno visoko, saj so ta sredstva za organizacije, ki delujejo na področju mladine, ključnega pomena za izvajanje mednarodnih učnih aktivnosti v okviru mladinskega dela.

V projekte, sprejete v Sloveniji, je bilo **v letih 2014-2016** vključenih **12.900 mladih**, mladinskih voditeljev in mladinskih delavcev, **od tega kar 4.344 oz. 34 % mladih**

maj 2017

MLADINSKI DEL PROGRAMA ERASMUS+ OZ. ERASMUS+: MLADI V AKCIJI

Področje mladine poleg splošnih ciljev programa Erasmus+ zasleduje tudi cilje evropskega sodelovanja na področju mladine. Različne oblike učnih mobilnosti za mlade in mladinske delavce spodbujajo razvoj ključnih kompetenc in spretnosti mladih ter njihovo udeležbo v demokratičnem življenju v Evropi in na trgu dela, aktivno državljanstvo, medkulturni dialog, socialno vključenost in solidarnost. Na drugi strani program podpira tudi razvoj same kakovosti mladinskega dela s spodbujanjem mednarodnega sodelovanja in prenosa dobrih praks med organizacijami na področju mladine. Kot orodje evropske mladinske politike pa želi program spodbuditi tudi razvoj na dejstvih temelječih (mladinskih) politik na lokalni, regionalni in nacionalni ravni ter okrepiti mednarodno razsežnost mladinskih aktivnosti in vlogo mladinskih delavcev in organizacij kot podpornih struktur za mlade tako v Evropski uniji kot tudi preko njenih meja.

*Program posveča posebno pozornost **priznavanju neformalnega in priložnostnega učenja**, ki ju prinaša sodelovanje v različnih oblikah (mednarodnega) mladinskega dela. V ta namen program ponuja evropsko orodje Youthpass, ki sodelujočim omogoča strukturiran zapis pridobljenih kompetenc in spretnosti, istočasno pa s svojo vsebino in obliko predstavlja tudi potrdilo o doseženih učnih rezultatih sodelovanja v projektu.*

*Poglavje o mladini še posebej nagovarja **mlade z manj priložnostmi**, da izkoristijo možnosti krepitve svojih kompetenc v neformalnih oblikah mladinskega dela in omogoča tudi kritje vseh nujnih dodatnih stroškov, povezanih z njihovim vključevanjem v program. Definicija mladih z manj priložnostmi je lahko zelo široka, zagotovo pa se v to skupino umeščajo mladi, ki imajo zaradi (nizke) izobrazbe ali nedokončanega šolanja manj možnosti na trgu delovne sile, ki odraščajo v težjih socialnoekonomskih razmerah ali se zaradi svojih osebnih okoliščin srečujejo z večjimi ovirami pri svoji integraciji v družbo in podobno.*

*Poleg tega program posveča posebno pozornost tudi **razširjanju in uporabi projektnih rezultatov, zaščiti in varnosti udeležencev**, spodbujanju učenja jezikov in **jezikovne raznolikosti** – med drugim tudi s posebno finančno podporo za učenje jezikov na tečajih ali preko spleta –, podpori medsebojnega učenja in izmenjave dobrih praks s **spodbujanjem prostega dostopa do vseh gradiv**, ki nastanejo v okviru projektov in so lahko uporabna tudi za druge, ter **krepitvi mednarodne razsežnosti tudi preko meja EU** s podporo sodelovanju s partnerskimi državami.*

Več o programu: www.movit.si

Več kompetenc za NFL

Več znanja in dobrih praks

Pridobili smo več partnerstev

z manj priložnostmi, ki predstavljajo pomembno ciljno skupino programa, še posebej na področju mladine.

Učinki programa Erasmus+ in njegovih predhodnikov na področju mladine

Movit se je leta 2015 priključil vseevropski raziskovalni mreži RAY, v okviru katere med drugim poteka tudi splošna analiza in spremljanje programa Erasmus+: Mladi v akciji z namenom sistematičnega zbiranja podatkov iz projektov o učinkih, dostopnosti, profilih akterjev, upravljanju projektov in izvajanju programa. Raziskava skuša odgovoriti na vprašanja, kot so: Kakšni so učinki, še posebej učni, projektov E+: MVA na vključene akterje? Kakšno je okolje, v katerem se izvajajo projekti E+: MVA, npr. dostopnost programa, razvoj projektov, profili akterjev, upravljanje projektov, podpora financerjev ipd. Kako bi lahko ugotovitve prispevale k razvoju prakse in izvajanja programa? Raziskava bo potekala vse do konca programa, znani pa so že prvi preliminarni izsledki izvajanja programa v Sloveniji.

Izsledki raziskav so pokazali, da so tako udeleženci kot tudi vodje projektov s sodelovanjem v projektih v največji meri *izboljšali sporazumevanje v tujem jeziku, sposobnost sodelovanja v skupini, sposobnost imeti dobre odnose z ljudmi z drugačnim kulturnim ozadjem in sposobnost doseganja nečesa, kar je v interesu skupnosti ali družbe,* ter da zaradi sodelovanja v projektu danes bolj cenijo načela strpnosti, solidarnosti in enakosti. Zaradi sodelovanja v projektih udeleženci bolj spoštujejo kulturno raznolikost, so bolj samozavestni in bolje poznajo svoje močne in šibke strani ter vedo, katere kompetence morajo ali želijo še naprej nadgrajevati, kar jim omogoča, da bolje načrtujejo svoje nadaljnje učenje.

Kar 95,8 % udeležencev bi udeležbo na podobnih projektih priporočili tudi drugim, 93,4 % jih meni, da je sodelovanje v projektu prispevalo k njihovemu osebnostnemu razvoju. Potrebo po nadaljnji nadgradnji kompetence sporazumevanja v tujem jeziku je po udeležbi v projektu prepoznalo kar 91,6 % mladih, 89,9 % pa jih namerava izkoristiti še druge neformalne učne priložnosti, iz česar lahko zaključimo, da sodelovanje v projektih pomembno spodbuja (pripravljenost za) vseživljenjsko učenje. 88,4% udeležencev tudi meni, da zaradi udeležbe v projektih sedaj bolje dela v mednarodnih ekipah, kar je – poleg številnih ostalih kompetenc, ki jih mladi tekom projektov razvijajo – zanimivo tudi za delodajalce.

Sodelovanje v projektih pa ne krepi le kompetenc mladih posameznikov, temveč tudi sodelujočih organizacij, ki imajo zaradi vključevanja v program več znanja s področja neformalnega učenja, pridobivajo nova partnerstva iz tujine ter bodisi spoznavajo drugačne pristope in dobre prakse iz tujine bodisi razširjajo svoje lastne dobre prakse in s tem prispevajo k razvoju mladinskega dela v Evropi.

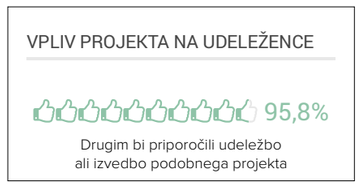

PRAZNOVANJE 30. OBLETNICE PROGRAMA V SLOVENIJI
Ob tridesetletnici bodo v Sloveniji potekali različni dogodki na evropski, nacionalni in lokalni ravni, na katerih bodo izpostavljeni pozitivni učinki programa Erasmus za posameznike in družbo.
V Sloveniji bomo imeli **6. oktobra 2017 predstavitev vmesne evalvacije programa Erasmus+, ki jo skupaj pripravljamo CMEPIUS, MOVIT, Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji in Ministrstvo za izobraževanje.**

Novembra pa bo CMEPIUS organiziral konferenco, na kateri bo govora o medkulturnih kompetencah.

V Sloveniji smo ob 30. obletnici izbrali tudi **ambasadorje programa Erasmus** – znane Slovence, ki so v programu na tak ali drugačen način že sodelovali.

dr. Maja Makovec Brenčič,
ministrica za izobraževanje, znanost in šport

Taja Metličar,
mladinska delavka, prostovoljka

Julija Kaja Hrovat,
oblikovalka

Matej Likar,
smučarski skakalec

Bojan Mord,
novinar

Luka Jezeršek,
kuharski mojster

Renee Vozelj,
podjetnik, pivovar

Karmen W. Švegl,
novinarka

EVROPSKI TEDEN MLADIH 2017

OBLIKUJ, PREMIKAJ, SODELUJ

EVROPSKI TEDEN MLADIH

Borut Cink,
MOVIT

Z

Osmi evropski teden mladih bo po Evropi potekal od 1. do 7. maja 2017. Poudarek bo na solidarnosti in družbeni zavzetosti mladih v Evropi, zaznamovanju in praznovanju programa Erasmus+ ter upoštevanju zamisli mladih o oblikovanju prihodnosti mladinske politike EU. Potekal bo pod sloganom ***»Oblikuj, premikaj, sodeluj«.***

Z namenom krepitve povezovanja in medsebojnega spoznavanja bomo na Movitu letošnji evropski teden mladih izkoristili za terenske obiske pri upravičencih programa Erasmus+: Mladi v akciji. Predvidoma se nam bodo na teh obiskih pridružili tudi ministrica Maja Makovec Brenčič, predsednik Odbora DZ za zadeve EU Kamal Izidor Shaker in predstavniki Urada RS za mladino. Prav tako pa bo Eurodesk v sodelovanju z regionalnimi partnerji po šolah in mladinskih organizacijah izvajal delavnice na temo evropskega državljanstva.
V okviru aktivnosti letošnjega evropskega tedna mladih bomo predstavljali tudi navdihujoče zgodbe posameznikov, t. i. oblikovalcev sprememb, ki so s svojimi osebnimi zgodbami in projekti v okviru programa Erasmus+: Mladi v akciji ogromno prispevali k naslavljanju ključnih evropskih izzivov, vključno s solidarnostjo, vključevanjem, demokracijo in aktivnim državljanstvom. To so ljudje, ki so dosegli spremembo v svoji skupnosti, navdihnili druge in razvili inovativne zamisli. Spremenili so svoje življenje in življenja drugih.

Letošnji teden mladih bo z vsemi dogodki in aktivnostmi mlade nagovarjal in spodbujal, da preko udeležbe v različnih razpravah o prihodnosti Evropske unije **oblikujejo** svojo prihodnost, da izkoristijo možnosti za mobilnost, ki jih ponuja program Erasmus+, in se **premaknejo** v katero izmed evropskih držav ter da **sodelujejo** oz. postanejo del novoustanovljene evropske solidarnostne enote, ki mladim daje priložnost, da izrazijo solidarnost s pomoči potrebnimi. Evropska komisija bo v Bruslju organizirala razprave o prednostnih nalogah in instrumentih prihodnjih mladinskih strategij EU. Komisija bo povabila udeležence, da bi zagotovila udeležbo različnih strokovnjakov za mladinsko politiko, organov držav članic, mladinskih delavcev, mladinskih organizacij in mladih na splošno. Navdihujoči oblikovalci sprememb se bodo srečali s komisarjem Tiborjem Navracsicsom, obiskali Evropski parlament in na praznovanju tedna mladih povedali svoje zgodbe.

Evropski teden mladih 2017 lahko spremljate na spletni strani www.etm.si ali na Movitovi Facebook strani.

FESTIVAL MLADINSKEGA DELA

Mladinstival 2017

T

Borut Cink,
MOVIT

Mladinstival, Mladinstival, Mladinstival ... Kje sem že to slišal? Če ste se podobno spraševali tudi vi, potem naj vas takoj pomirim. Vaša glava se ne poigrava z vami. MOVIT je Mladinstival premierno izvedel leta že 2013. Kljub odlični ideji in dobri izvedbi dogodka pa so morala miniti štiri leta, da smo se ponovno lotili njegove organizacije.

Tudi Mladinstival 2017 bo, tako kot prvi, potekal v okviru evropskega tedna mladih. Ker je začetek maja v Sloveniji tradicionalno prazničen, smo se s partnerji odločili, da bomo mladinske delavce, voditelje, trenerje in vse druge, ki ste oz. so tako ali drugače povezani z mladinskim delom, na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani gostili 9. maja 2017. Veseli smo, da so se organizacijski ekipi Mladinstivala letos pridružili Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Urad RS za mladino, Urad Vlade za komuniciranje, Predstavništvo Evropske komisije v Sloveniji, Mladinska mreža MaMa, Mladinski svet Slovenije in Sindikat Mladi plus.

Namen Mladinstivala je združiti vse ključne akterje mladinskega sektorja na enem mestu za promocijo mladinskega dela in njegovih učinkov ter pomena neformalnega učenja in spodbujanja razprave z mladimi in akterji mladinskega dela o prihodnosti Evrope. Festival bo potekal v sproščenem, mladinskem vzdušju, soustvarjali pa ga boste predstavniki mladinskega sektorja s svojimi idejami, saj letošnji koncept ponuja možnost sodelovanja v programu Mladinstivala aktivnim mladim posameznikom, mladinskim delavcem, organizacijam in skupinam, dejavnim na področju mladinskega dela.

Kaj prinaša Mladinstival 2017?
V prvi vrsti bodo različni akterji mladinskega dela predstavljali svoje aktivnosti in pristope, ki bodo izobraževalne in izkustvene narave. Udeležencem Mladinstivala pa bodo na voljo tudi številne druge aktivnosti, kot je dialog s komisarko Violeto Bulc, odprta seja Sveta Vlade RS za mladino, zaključna konferenca Junaki zaposlovanja, hackathon mladinskega dela in generalna skupščina agencije ERYICA .

Pripravili smo pester program, v katerem bo vsakdo lahko našel nekaj zase. Poleg različnih vsebin, ki se jih bodo dotaknile posamezne aktivnosti, se nam zdi zelo pomembno tudi medsebojno spoznavanje in mreženje mladinskih delavcev, zato vas toplo vabimo, da se 9. maja 2017 oglasite na Mladinstivalu. Aktualne informacije glede festivala mladinskega dela lahko spremljate na naši spletni strani pod zavihkom »evropski teden mladih«.

MOVIT NA SCENI ŽE 20 LET

Janez Škulj,
MOVIT

Letos je MOVIT doletela dvajsetletnica obstoja. Se zgodi. Po dvajsetih letih je MOVIT danes prepoznano ime v prostoru slovenskega mladinskega dela, še vedno pa pomembna »trdnjava« razvoja mladinskega sektorja v Sloveniji.

M

MOVIT je svojo pot začel z imenom SIMO, in sicer je v poslovni register vpisan z dnem 8. avgusta 1997, ko so trije soustanovitelji (Milan Koristnik, Janez Plevnik in Janez Škulj) ustanovili SIMO, zavod za razvoj mobilnosti mladih. Tisti SIMO je pomenil »slovenska mobilnost« – SI kot oznaka države, M kot mladina, mobilnost, O kot ...

O ustanovitvi strokovne organizacije, ki bi servisirala sklenjene dogovore o sodelovanju na področju mladine v mednarodnem prostoru, je bilo takrat že veliko razmišljanja in iskanja možnosti. V bistvu tudi potreba, kajti decembra 1996 je Urad RS za mladino z Evropsko komisijo podpisal pogodbo o pripravljalnih ukrepih za vstop v takratni program Mladi za Evropo (1995–1999), v okviru tega procesa pa je bilo potrebno tudi določiti izvajalca vloge teh pripravljalnih ukrepov. Za namen vstopanja v takratne programe na področju izobraževanja in (poklicnega) usposabljanja Socrates in Leonardo da Vinci je to vlogo prevzel Center za poklicno izobraževanje, na področju mladine pa ni bilo nobene institucije, ki bi ji lahko obesili to vlogo.

Vendar je Urad RS za mladino razmišljal širše, pri čemer se je zgledoval po dobrih praksah v drugih evropskih državah. Nobena skrivnost ni, da je bil eden izmed teh vzorov tudi JINT, tedanja flamska nacionalna agencija v programu Mladi za Evropo, ki je bila nosilec izvajanja tako evropskega programa kot tudi drugih programov čezmejnega in mednarodnega sodelovanja na področju mladine, h katerim se je zavezala flamska skupnost v Belgiji. Od tu dejstvo, da so bila delovna področja MOVITA takrat razdeljena v tri stebre. Eden naj bi pokrival dvostranska sodelovanja na področju mladine, drugi naj bi uveljavil evropsko mladinsko kartico v Sloveniji, tretji steber pa naj bi postal nacionalna agencija v evropskem programu Mladi za Evropo. Da je oseba zasebnega prava prevzela takšno funkcijo, ni bilo niti najmanj čudno, takšna rešitev je bila že takrat in je še vedno dejstvo marsikje, tudi v sosednji Avstriji. Z rešitvijo, po kateri so v svetu zavoda poleg predstavnikov ustanoviteljev sedeli tudi predstavniki Urada RS za mladino, Mladinskega sveta Slovenije in Gospodarske zbornice Slovenije, pa je bil de facto uveljavljen tudi takrat pomemben princip soupravljanja med mladinskimi in vladnimi strukturami na področju mladine. Pri tem je za zgled služila praksa upravljanja takratnega mladinskega direktorata Sveta Evrope v Strasbourgu.

In prav zaradi vstopanja v program Mladi za Evropo je bilo potrebno spremeniti ime. Obstajal je namreč CIMO, takrat že uveljavljena finska nacionalna agencija v programu Mladi za Evropo in finski kolegi so menili, da sta imeni preveč podobni, da – zaradi uveljavljene izgovorjave CIMO kot »simo« – lahko pride do nesporazumov ali celo zavajanja. Kar je bilo dejstvo, pravniška prerekanja, da S ni C, ne bi pomagala. Takrat je SIMO postal MOVIT, v program Mladi za Evropo pa smo vstopili šele 1. maja 1999 zaradi zavlačevanja Italije pri ratifikaciji slovenskega pridružitvenega sporazuma, ki je bilo presekano s tistim »španskim kompromisom«.

Pot naprej je bila, kakršna je bila. Steber dvostranskega sodelovanja znotraj MOVITA ni nikoli zares zaživel. Leta 2004 se ta dejavnost prenese na novoustanovljeni zavod AVANTIS, ki ga vodi Milan Koritnik, v MOVITU pa še naprej delujeta tako Evropska mladinska kartica, poznana tudi kot Euro < 26, in nacionalna agencija evropskega programa na področju mladine. Slednja se zaradi neurejenega položaja v luknji med prehodom s programa Mladi za Evropo na program Mladina (2000–2006) skoraj zlomi, a preživi. Delovanje nacionalne agencije v MOVITU se okrepi leta 2001 z začetkom Eurodeska, leto kasneje se poveča njena teža z začetkom gostovanja centra SALTO za Jugovzhodno Evropo, ki je zadolžen za razvoj in podporo izvajanju programa v državah južno od Slovenije vse do Grčije. Za kratek čas, 2009–2013, nacionalna agencija izvaja tudi vlogo informacijske pisarne v evropskem programu Evropa za državljane, s katerim odlično dopolnjuje svoje aktivnosti za razvoj mednarodnega sodelovanja lokalnih skupnosti tako na področju mladine kot širše. Euro < 26 pa svoj največji vzpon doživi v času sodelovanja s Slovenskimi železnicami in se leta 2010 oddeli in svojo pot nadaljuje kot zavod MOBIN.

Morda MOVIT danes ni vse to, kar se je želelo pred 20 leti, vendar je v marsičem več kot le tisto, kar se je začelo 20 let nazaj. V upravljanju evropskih programov na področju mladine je bil in je več kot zgolj »administrator posredno centraliziranih sredstev«. V mejah danega je postal osrednje gonilo razvoja mladinskega dela v Sloveniji, predvsem pa krepitve kompetenc akterjev v sektorju. Dolg seznam naslovov v sistemu COBISS, katerih je MOVIT založnik, je konkreten izraz delčka prispevka za uveljavljanje in krepitev mladinskega dela in mladinskih politik v Sloveniji. V vseh teh letih se je nabralo več kot 500 večdnevnih izobraževalnih aktivnosti, organiziranih v Sloveniji in drugih državah, v teh aktivnostih pa je sodelovalo več tisoč udeležencev. Hudo dobro. Obsegi sicer govorijo sami po sebi, vendar morda še več pove, da je sodelovanje pri teh aktivnostih pomagalo do novega, drugačnega pogleda na marsikatero prakso, predvsem pa dalo spodbudo za več in boljšo vpetost lastnega delovanja v temeljno poslanstvo mladinskega dela: biti učni prostor različnosti, ki pomaga mlademu človeku v njegovem odraščanju in integraciji v družbo, toda tudi krepitvi temeljnih vrednost današnje Evrope v vsakem mladem posamezniku ali posameznici.

To pa je tisto, zaradi česar si MOVIT zasluži čestitke ob 20. obletnici. Z mislijo, da MOVIT ni le »znamka«, pač pa tudi ljudje, ki so tako ali drugače včeraj in danes igrali v dresu MOVITA.

AKTIVNO

EVROPSKO DRŽAVLJANSTVO IN PROGRAM ERASMUS+: MLADI V AKCIJI

P

Program mlade ozavešča, da so tudi evropski državljani, kar pomeni, da so zavezani tudi sodelovanju v korist obstoja in razvoja evropske skupnosti ter okrepitve družbene povezanosti v Evropski uniji. Cilj poudarjanja aktivnega evropskega državljanstva je namreč mlade spodbuditi, da bi se bolj zavedali svojih pravic, a tudi odgovornosti za vse, kar vpliva na njihov vsakdan, vključno z odločitvami na ravni Evropske unije.

Mladi naj bi prek projektov razmišljali o evropskih temah – da bi se tudi počutili evropsko, se morajo zavedati dejstva, da je njihova vloga pri izgradnji današnje in jutrišnje Evrope pomembna, zato naj bi se vključevali v razprave o izgradnji in prihodnosti Evropske unije.

Konkretno se lahko evropsko državljanstvo v projektih Erasmus+: Mladi v akciji izraža na različne načine. Projekti lahko tematizirajo vlogo mladih v sodobni Evropi in njihov položaj v prihodnje, izražajo eno od skupnih skrbi evropske družbe, kot so rasizem, ksenofobija, antisemitizem, zloraba drog in podobno, ali spodbujajo razprave o temeljnih načelih EU, npr. načelu svobode, demokracije, spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter pravne države. Projekti lahko evropsko državljanstvo vključujejo tudi povsem neposredno, z obravnavanjem aktualnih tem EU, kot so na primer njena širitev, vloge in dejavnosti evropskih institucij ali ukrepi EU na področjih, ki zadevajo mlade.

Obravnavanje aktivnega evropskega državljanstva v projektih prinaša za udeležence številne pozitivne učinke – mladi so na primer bolje pripravljeni na aktivno udeležbo glede družbenih in političnih vprašanj ter se v večji meri udeležujejo volitev v Evropski parlament[1].
Iz infografik, ki jih objavljamo, je razvidno, da preliminarni izsledki potekajočih raziskav v okviru mreže RAY kažejo, da je na tem področju programa še precej prostora za izboljšave, zato prijavitelje spodbujamo, da v projektih v večji meri izkoristijo evropsko dimenzijo projekta za razprave o Evropi in skupnih evropskih temah.

Spodbujanje aktivnega državljanstva je eden od specifičnih ciljev programa Erasmus+ na področju mladine. Mobilnost mladih Evropejcev in sodelovanje na področju mladine v Evropski uniji je namreč osnova programa, ki naj bi prek spodbujanja neformalnega učenja mladih povečevala tako spretnosti in kompetence mladih kot tudi njihovo aktivno državljanstvo ter zavest o evropski identiteti.

V AKCIJI

[1] V raziskavi Evropske komisije iz leta 2011 je več kot 80 odstotkov udeležencev preteklih projektov izjavilo, da so bolje pripravljeni na aktivno udeležbo glede družbenih in političnih vprašanj, mladi, ki so sodelovali v projektih Mladi v akciji, pa so se v dvakrat večji meri udeležili volitev v Evropski parlament leta 2009, saj je bila med splošno populacijo mladih v EU le 29-odstotna volilna udeležba, nekdanji udeleženci projektov programa Mladi v akciji pa so se volitev udeležili v 60 odstotkih.

ZARADI SODELOVANJA V PROJEKTU ...

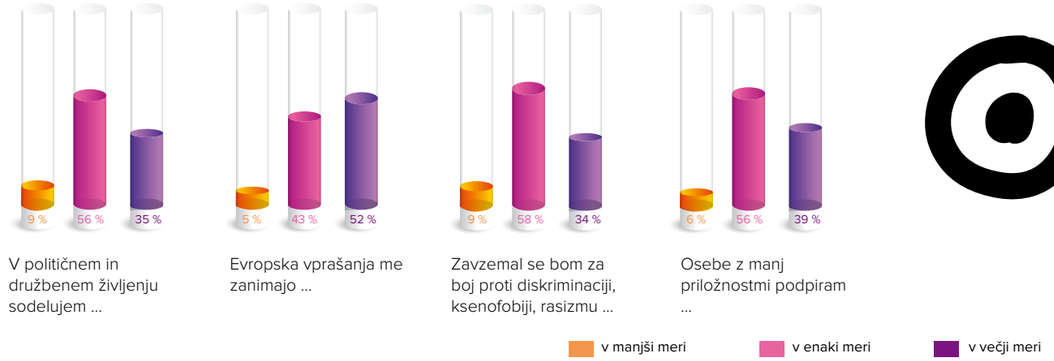

KOT UDELEŽENEC PROJEKTA ...

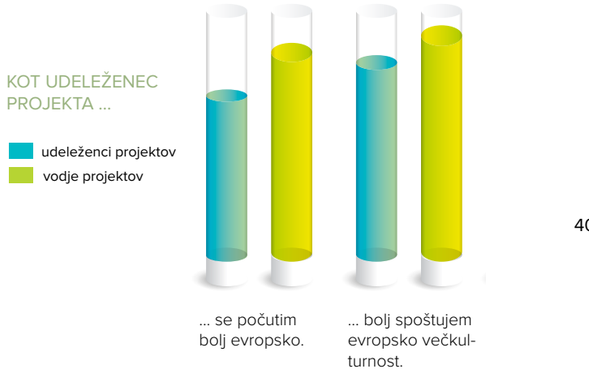

NAČIN, KAKO GLEDAM NA EVROPSKO UNIJO, SE ...

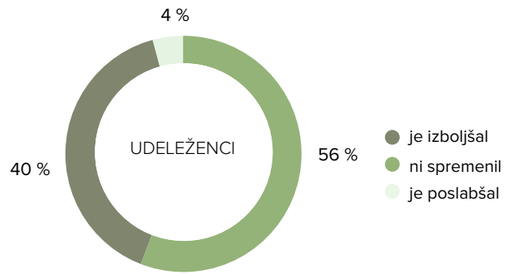

ZARADI SODELOVANJA V PROJEKTU "BOLJ KOT PRED PROJEKTOM" ...

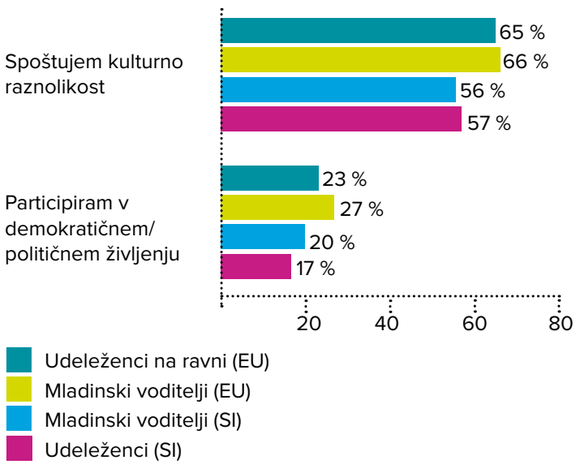

MOJE PRVO STANOVANJE

KLJUČNI UKREP 3 - SREČANJE MLADIH IN POLITIČNIH ODLOČEVALCEV

Samostojno bivanje je eden izmed pomembnejših mejnikov pri odraščanju in doseganju samostojnosti mladih. V Sloveniji veliko število mladih biva pri svojih starših. Po podatkih Eurostata pri starših biva kar 67,9 % mladih v starosti med 18 in 34 let. To nas uvršča na drugo mesto med državami Evropske unije, gledano samo z vidika moške populacije (74,8 %) pa se uvrščamo celo na prvo mesto. Posledice so vidne v poznejšem osamosvajanju mladih, urejanju avtonomnega bivanja, ustvarjanju družine in prevzemanju drugih odgovornosti v življenju. Trenutne razmere na področju dostopnosti stanovanj so za mlade zahtevne. Vzrok je predvsem visoka brezposelnost mladih in nestalne oblike zaposlitve. Dodatno negotovost predstavlja tudi zagotavljanje primernih stanovanj, saj je najemniški trg neurejen, mladi pa se srečujejo s številnimi težavami glede varnosti najema stanovanja.

mag. Tadej Lebič,
strokovni sodelavec za projekte,
Nepremičnine Celje d. o. o.

Mestni svet Mestne občine Celje je v letu 2015 sprejel Lokalni program za mladino v Mestni občini Celje. V njem je poleg drugih ukrepov mladinske politike izpostavljena tudi mladinska stanovanjska politika, njen nosilec pa družba Nepremičnine Celje d. o. o. kot neprofitna stanovanjska organizacija v Mestni občini Celje. Ideja in vsebina projekta izhajata iz želje po ustrezni pripravi, realizaciji in evalvaciji ukrepa mladinske stanovanjske politike, ki bo ustrezno uresničeval cilje Lokalnega programa za mladino v Mestni občini Celje. Družba Nepremičnine Celje d. o. o. je bila v letu 2016 s projektom Moje prvo stanovanje uspešna na razpisu programa Erasmus+, ključi ukrep 3 – podpora za reformo politik. Namen projekta je vzpostaviti strukturirani dialog z mladimi v Celju, pridobiti vpogled v potrebe mladih na področju zagotavljanja stanovanj in kakovosti bivanja ter razviti ukrepe mladinske stanovanjske politike. V projektu sodelujejo tudi Mestna občina Celje, Gimnazija Celje – Center, Celjski mladinski center in Klub študentov občine Celje.

Analitično podlago za razvoj ukrepov mladinske politike je predstavljala izvedba in analiza ugotovitev iz raziskave, v kateri je sodelovalo 170 mladih iz savinjske regije. V prvem delu raziskave smo preučevali povezavo med kakovostjo bivanja in razvojem avtonomije mladih. 64,12 % mladih meni, da je najprimernejši čas za pričetek samostojnega bivanja med 23. in 26. letom starosti. Skladno s trenutnim položajem mladih z vidika brezposelnosti in nestalnosti zaposlitev, pa jih kar 92 % navaja, da je čas pričetka samostojnega bivanja tesno povezan z redno zaposlitvijo.

71 % mladih kot ključno posledico nezmožnosti osamosvajanja navaja odlog ustvarjanja lastne družine, 29 % navaja druge posledice, med katerimi je tudi prevelika odvisnost (navezanost) od staršev. Med poglavitne težave, s katerimi se v svojih bivalnih okoljih spopadajo mladi in njihove družine, so na prvem mestu (74 %) visoki obratovalni stroški, visoka najemnina ali odplačilo posojil. Pri obravnavi bivalnih prostorov so mladi med ključnimi elementi kakovostnega

bivanja navedli ustrezno prostornost, možnost zasebnosti mladih in odraslih, skupni družabni prostor, varnost bivanja, kakovost materialov in učinkovito delovanje naprav, infrastrukturo v neposredni okolici in skupno uporaba prostorov.

Kar 51 % mladih zasebnost z vidika lastne sobe in dostopa do nje ocenjuje kot najpomembnejši element bivanja, sledi skupni življenjski prostor ter kakovost gradnje in opreme. V zadnjem delu raziskave smo se osredotočili na bivanje mladih v Mestni občini Celje. 58 % mladih je navedlo, da ne namerava spremeniti kraja bivanja. 31 % mladih je navedlo, da bi spremenilo kraj bivanja, če bi jih v to odločitev prisilile življenjske razmere. 11 % mladih je izrazilo željo po bivanju v drugih krajih. Med poglavitnimi razlogi za stalno in začasno selitev navajajo službo in izobraževanje. Glavna kraja selitve sta osrednjeslovenska in obalnokraška regija.

V procesu strukturiranega dialoga so mladi izpostavili naslednje ključne ugotovitve glede stanovanjske politike v Mestni občini Celje:

- Dostop mladih do stanovanj je velik izziv ne samo za mlade, ampak tudi za njihove starše in skrbnike.
- Nizki prihodki so neločljivo povezani s kakovostjo bivanja.
- »Hotel mama« nima samo negativnih učinkov. Mladi ugotavljajo, da bivanje pri starših prinaša tudi pozitivne strani, kot je večja povezanost družine, v primeru mlade družine pa tudi medsebojna pomoč in medgeneracijski dialog.
- Ponudba stanovanj mora slediti potrebam študentskega bivanja in razvoju visokošolskih ustanov v Celju.
- Pomembno je zagotavljanje ustreznega števila stanovanj po dostopnih najemniških cenah, primernih za ciljno skupino mladih.

Osrednji rezultat projekta predstavlja razvoj in evalvacija ukrepa mladinske stanovanjske politike v obliki Javnega razpisa za dodelitev stanovanj mladim in mladim družinam. V okviru razpisnih določb so mladi skozi proces strukturiranega dialoga podali mnenja na strukturo stanovanj, omejitve starostne kategorije, ocenjevalne kriterije, razširitev ocenjevalnih kriterijev s podjetnostjo in aktivnim državljanstvom, umestitev dodatnega kriterija nadpovprečne uspešnosti in rezultatov mlade osebe ter podaljšanje dobe sklenjenega najemniškega razmerja. Družba Nepremičnine Celje d. o. o. je pilotni javni razpis izvedla s podelitvijo desetih stanovanj. Na razpis je prispelo 73 vlog, podeljenih je bilo vseh deset stanovanj. Ukrep smo v družbi ocenili kot uspešen in predstavlja nadaljnjo obvezo družbe za zagotavljanje namenskih stanovanj za mlade in s tem uresničevanje strategij Mestne občine Celje, ki vključujejo mlade kot pomembno prednostno skupino.

Program Erasmus+: Mladi v akciji že vrsto let predstavlja pomemben mehanizem na področju razvoja mladinskega dela, mladinske politike, krepitve aktivnega evropskega državljanstva in gradnje evropske identitete med mladimi. Skozi aktivnosti projekta Moje prvo stanovanje in v procesu strukturiranega dialoga so mladi ponovno pokazali, da so zakladnica dobrih idej in jasnih mnenj, njihovo aktivno državljanstvo pa je v veliki meri odvisno od priložnosti, ki so jim ponujene. Program Erasmus+ predstavlja prvi dober korak h gradnji aktivnega in odgovornega mladega posameznika.

maj 2017

PROJEKT LEGILAB

KLJUČNI UKREP 1

- MOBILNOST MLADINSKIH DELAVCEV

Barbara Polajnar,
koordinatorka projekta LegiLAB,
Pekarna Magdalenske mreže Maribor

Zakaj tak projekt, od kod ideja?**

Vse v projektu LegiLAB vključene in sodelujoče organizacije – Giolli (Italija), Dobra Wola (Poljska), Active Inquiry in Pekarna Magdalenske mreže Maribor (Slovenija) – delujemo z mladimi po metodi gledališča zatiranih, pri kateri je pomembna tehnika tudi zakonodajno gledališče. Verjamemo, da lahko z omenjeno metodo dosegamo spremembe posameznikov in družbe. S posamezniki in posameznicami iz partnerskih organizacij na raznolike načine sodelujemo že nekaj časa in tako smo prišli do skupnih predpostavk in ugotovitev, ki so nas pripeljale do projekta LegiLAB. Pri delu z mladimi opažamo, da ti niso zadovoljni z delovanjem demokracije, politično so manj dejavni, v družbeno-političnih debatah se neradi izpostavljajo ali se skrivajo za anonimnostjo in neosebno komunikacijo, ne razumejo koncepta političnega ipd. Z željo po krepitvi politične angažiranosti (predvsem mladih) v Evropi ter interesa in komuniciranja z odločevalci smo zastavili trening za mlade in mladinske delavce, kjer smo si v enem tednu izmenjali pristope dela s tehniko zakonodajnega gledališča in iskali nove, učinkovitejše pristope za izboljševanje delovanja prej omenjene tehnike.

Kaj ste želeli z njim doseči?

Projekt LegiLAB je predstavljal usposabljanje za mlade in mladinske delavce v zakonodajnem gledališču, ki smo ga zastavili kot laboratorij (LAB), v katerem smo raziskovali, kako uporabiti forumsko gledališče za namen vplivanja na spremembe zakonodaje in politične realnosti v družbi nasploh (Legi). Zakonodajno gledališče je posebna tehnika v gledališču zatiranih, ki se ukvarja s procesom zakonodaje. Njen namen je ozaveščati deprivilegirane (zatirane) ciljne skupine o zakonodajnih postopkih in jih tako opolnomočiti za njihovo vplivanje na ta proces in za delovanje v smeri vzpostavitve zakonskih aktov, ki bodo za njih ugodnejši. Tekom treninga smo si udeleženci in udeleženke delili prakse, načine dela in poglede na delovanje in razvijanje zakonodajnega gledališča v lokalno delujočih organizacijah, kar smo na koncu razvili v dve zakonodajni forumski predstavi, odprti za javnost.

Kakšni so bili rezultati?

Nadaljnje razvijanje tehnike zakonodajnega gledališča v lokalnih in nacionalnih okoljih, kjer sodelujoče organizacije delujemo, poglobljeno razumevanje in dodatno znanje vključenih udeležencev, mednarodno sodelovanje med sodelujočimi partnerji po projektu, razvijanje zakonodajnega gledališča kot oblike mladinskega dela v organizacijah, pozitiven vpliv na področju aktivnega državljanstva in raziskovanje novih možnosti za večjo udeležbo mladih v procesih odločanja v družbi, nadaljnje sodelovanje in pripravljanje projekta na mednarodni ravni kot platforme in oblike mladinskega dela ter prijavljanje projekta na Erasmus+ februarja 2017.

Kako lahko po vašem mnenju projekti E+: MVA prispevajo h krepitvi evropskega državljanstva in evropske identitete med mladimi?

S sofinanciranjem projektov, kot je Erasmus+, ki povezuje mlade in mladinske delavce in jim omogoča razvijanje kompetenc in znanj na tem področju.

MLADI V OSPREDJU

V AKCIJI

OBLIKOVANJA JUTRIŠNJE EVROPE

Maija Lehto,
MOVIT, podporni center SALTO SEE

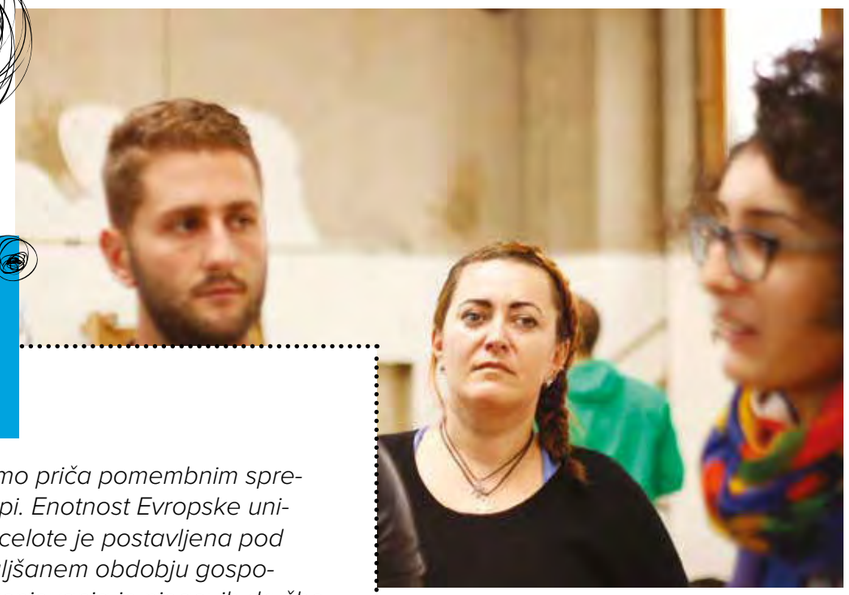

V *zadnjih letih smo priča pomembnim spremembam v Evropi. Enotnost Evropske unije in Evrope kot celote je postavljena pod vprašaj po podaljšanem obdobju gospodarskega upočasnjevanja in njegovih družbeno-političnih posledicah, pa tudi v luči bližnjih vojaških konfliktov, ki so privedli do masovnih migracij in znižali raven globalne varnosti. Obenem na politično klimo v Evropi vpliva porast evroskepticizma, novih nacionalizmov in desničarskega populizma. Posledično je ideja združene Evrope mnogim mladim začela predstavljati grožnjo namesto priložnosti. Kakšno vlogo in potencial ima pri odzivanju na to mladinsko delo? Kako mladi razumejo in se vidijo v današnji Evropi?*

Podporni center SALTO SEE za Jugovzhodno Evropo se s tematiko Evrope v mladinskem delu ukvarja preko različnih aktivnosti, ki so namenjene premisleku o konceptu in predstavljanju možnosti za identifikacijo in aktivno participacijo mladih v evropskem kontekstu. Poseben poudarek pri teh dejavnostih pa je na Zahodnem Balkanu kot delu Evrope.

Pristop k evropski integraciji izhaja iz truda, da se zagotovi mir in družbeno povezanost v povojni Evropi s podpiranjem medsebojne odvisnosti in občutka skupne identitete. Danes številni globalni izzivi ogrožajo temeljna načela in institucionalni okvir evropske enotnosti, in sicer v okviru Evropske unije, a tudi v širšem evropskem kontekstu[1].

Zahodni Balkan se geografsko nahaja v osrčju evropske celine. Toda njegove povezave s preostalo Evropo so se zmanjšale, predvsem po vojaških konfliktih in njihovih posledicah v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Zaradi vpliva svetovne gospodarske krize in razkrajanja evropske enotnosti je tej regiji še težje doseči povezavo. Mnogi mladi na Zahodnem Balkanu odraščajo z občutkom odtujenosti od Evrope, predvsem ker imajo manj priložnosti za potovanje in izmenjave z vrstniki iz drugih držav.

[1] Chopin, Thierry in Jamet Jean-François (2016): The future of the European Project. Fondation Robert Schuman / European Issues N°393, 24. 5. 2016.

Med cilji programa Erasmus+ je tudi promocija specifičnih evropskih vrednot in »evropskega projekta« z namenom povezovanja ljudi, idej in izobraževalnih praks po Evropi[2]. Kljub vsemu pa za tiste, ki so vključeni v projekte, evropski kontekst in možnosti organizacij in učečih se za povezovanje z Evropo vse prepogosto ostajata abstraktna pojma. Na področju mladine je tako pri mladih udeležencih kot vodjih projekta pogosto težko okrepiti zavedanje o evropski dimenziji njihovih aktivnosti. Danes, ko se evropska identiteta in perspektiva za njeno prihodnost nahajata na prelomnici, je vedno bolj pomembno, da program Erasmus+ – kot nadnacionalen evropski instrument – podpira upravičence pri uspešnem ukvarjanju s kontekstom, v katerem deluje program.

UČNI PROGRAM MLADOSTNA EVROPA (YOUTHFUL EUROPE) SE UKVARJA S TEMATIKO EVROPE V MLADINSKEM DELU IN VSAKDANJIKU MLADIH

Podporni center SALTO SEE se še posebej ukvarja s tematiko Evrope od leta 2011 preko učnega programa Mladostna Evropa (Youthful Europe). Njegov namen je nuditi izvajalcem mladinskega dela možnost raziskovanja in kritične refleksije različnih pristopov k Evropi preko njegovih treh konstitutivnih elementov – identiteta, vrednote in aktivna participacija –, obenem pa tudi navdihovati mlade, da v Evropi vidijo priložnost. Učni program je osnovan na nizu usposabljanj, ki so se začela leta 2004 in jih je najprej organizirala **Jugend für Europa,** nemška nacionalna agencija za programe Mladina, Mladi v akciji oz. Erasmus+: Mladi v akciji. Na začetku so se usposabljanja izvajala na nacionalni ravni v Nemčiji, nato pa so se razširila na mednarodno raven v različnih državah Evrope. Projekt je do danes zrasel v skupno pobudo treh nacionalnih agencij programa Erasmus+ na področju mladine (Nemčija, Avstrija in Poljska) in treh regionalnih podpornih centrov za mladino SALTO. Dialog s sosednjimi regijami Evropske unije je sestavni del učnega programa, da bi preprečili širjenje pojmovanja Evrope kot zgolj Evropske unije. Učni program vključuje dalj časa trajajoča usposabljanja z bivanjem v kombinaciji s fazo e-učenja pred in po aktivnosti, kar nudi udeležencem več časa in prostora, da svoje učenje in njegove rezultate vključijo v svoje lokalno mladinsko delo.

Program se izvaja na pol leta v treh regijah sosedskih partnerskih držav programa Erasmus+: Zahodni Balkan, države vzhodnega partnerstva z Rusko federacijo in države južnega Sredozemlja. V vsaki regiji je program usmerjen v specifične teme, ki so aktualne za sodelovanje s posamezno regijo. Zadnje usposabljanje v okviru programa na Zahodnem Balkanu, ki ga je gostil podporni center SALTO SEE, je potekalo od 3. do 8. oktobra v Prištini na Kosovem[3]. Udeleženci so štiri cele dni raziskovali tematiko Evrope skupaj s svojimi kolegi iz enajstih različnih držav in dvema trenerjema, ki sta specializirana za to temo v kontekstu neformalnega učenja. Program aktivnosti sta spremljala dva obiska na terenu v Prištini, ki sta udeležencem ponudila vpogled, kako na Evropo gledajo mladi in mladinski delavci na Kosovem ter kakšna so pričakovanja in izzivi pri ukvarjanju z evropsko dimenzijo v lokalnih praksah mladinskega dela.

Učni program Mladostna Evropa ne nudi dokončne definicije, kaj je Evropa ali kaj danes pomeni biti Evropejec. Koncept Evrope je razumljen bolj kot perspektiva in potencial, ne toliko kot nekaj v sebi dokončnega. Pogled mlade osebe z Zahodnega Balkana na Evropo se na primer lahko razlikuje, če gledamo z vidika zgodovinskih in kulturnih povezav, ki regijo tesno vežejo na Evropo, ki jo obdaja, ali če gledamo s politično-ekonomskega vidika, kjer lahko status te osebe, ki ni državljan Evropske unije, vodi v izključenost. Kljub nasprotjem učni program prepoznava in promovira številne obstoječe okvire in mehanizme, ki podpirajo identifikacijo in možnosti za aktivno participacijo mladih v Evropi, kot je program Erasmus+ na področju mladine. Mladinski delavci bi morali spodbujati mlade, ki jim morda lokalna in nacionalna raven ne nudita več zadostnega okvira za identiteto in politično aktivnost, da razširijo svoj pogled.

Najbolj cenjen učni rezultat pri udeležencih usposabljanja v Prištini je bila prav večja osveščenost o alternativnih načinih identifikacije z Evropo. **Kleo Laze**, ki je predstavljala albansko organizacijo **Youth movement for integration** (Mladinsko gibanje za integracijo), smo vprašali, kaj Evropa pomeni ljudem v njeni skupnosti. Njen odgovor prikaže dvojnost prepoznavanja sebe kot Evropejca, a brez dostopa do pravic državljanov Evropske unije, ki jih mnogi udeleženci vidijo kot konkretizacijo evropskih vrednot:

»Kar se tiče moje mentalitete, načina razmišljanja in vrednot, ki jih delim, se počutim kot Evropejka. Na drugi strani pa sem, kar se tiče mojih pravic, kot Albanka izključena, dokler moja država ne pripada Evropski uniji. Nimam na primer avtomatično pravice živeti in delati v EU. Vendar čeprav nisem »Evropejka« po dokumentih, se počutim kot Evropejka v svojem srcu.«

Druga udeleženka, **Nevila Muka**, ki prav tako prihaja iz Albanije in je zastopala organizacijo **Girls lead our world** (Dekleta vodijo naš svet), je postavila pod vprašaj pogled, po katerem naj bi bila Evropa kraj, kamor bi Albanci želeli iti. Namesto tega se je zavzela za priznavanje, da je Albanija del Evrope:

»Evropa Albancem pomeni kraj, kamor lahko pobegnejo – kraj, kjer lahko živijo, delajo ali študirajo. Veliko Albancev dandanes zapušča državo v iskanju boljšega življenja. Toda Albanija je pravzaprav del Evrope. Zakaj bi morali tako trdo delati v drugih državah in ne v Albaniji, da bi tam živeli po tem, čemur pravimo evropski standardi? Namesto da imamo toliko Albancev po celi Evropi, bi lahko imeli malo Evrope v Albaniji.«

Mnogi udeleženci z Zahodnega Balkana so se počutili opolnomočene, ko so preko razprav in vaj spoznali, da Evropa res zadeva tudi njih in da tudi izven formalnega državljanstva Evropske unije obstajajo okviri, ki priznavajo njihov občutek pripadanja Evropi. Tudi udeleženci iz drugih držav, ki so predstavljali predvsem države članice Evropske unije, so dobili nov pogled na regijo in njen odnos do Evrope. Zahodni Balkan se pogosto sočasno obravnava kot del Evrope, kot »na poti v Evropo« ali celo kot antitezo Evropi[4]. Preko spoznavanja kolegov iz regije in predvsem izvedbe lokalnih obiskov so ti udeleženci uspeli bolje razumeti kompleksnost evropskega občutka pripadnosti, ki je značilen za Zahodni Balkan. S premišljevanjem o primeru Zahodnega Balkana je lahko celotna skupina dosegla tudi boljše razumevanje drugih zgodovinskih, (geo) političnih in kulturnih načinov delitve Evrope, ki obstajajo sočasno in so pogosto v medsebojnem nasprotju.

Vojislava Tomić Radivojša, trenerka v učnem programu Mladostna Evropa, poudarja pomen občutka obvladovanja evropske tematike, ki

[2] Erasmus+ Vodnik za prijavitelje (2017), 20. 10. 2016.
[3] To poimenovanje ni vezano na stališče o statusu in je v skladu z Resolucijo Varnostnega sveta ZN 1244 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.
[4] Lehto, Maija (2015): Building capacities and paving the way for EU integration: The role of SALTO South East Europe Resource Centre in increasing the quality of youth work in the Western Balkans. V: SALTO-YOUTH network: "Looking forward, looking back" – 15 years of Support, Advanced, Learning and Training Opportunities.

ga udeležencem nudi usposabljanje, in možnosti, ki jih imajo mladinski delavci za preučevanje, kako naj se je praktično lotijo z mladimi, ki bi konec koncev morali imeti besedo v procesu izgradnje Evrope:

»Največja vrednost učnega programa Mladostna Evropa je, da udeležencem daje občutek obvladovanja tematike Evrope – prostor, kjer lahko dobijo informacije, kritično reflektirajo, so ustvarjalni in predvsem konkretni in na prakso usmerjeni pri obravnavanju te tematike v mladinskem delu. Gradnja Evrope je dinamičen proces in pomembno je tudi mladim dati sporočilo, da lahko imajo besedo.«

POBUDA ZA DRŽAVLJANSKO VZGOJO Z EVROPSKO DIMENZIJO

Rezultati učnega programa Mladostna Evropa so sodelujoče partnerje navdihnili za nadaljnje aktivnosti na to temo. Potreba po bolj vsesplošnem obravnavanju Evrope pri državljanski vzgoji mladih je v zadnjem času postala očitna v luči vzpona radikalizacije političnih in verskih ideologij po Evropi, ki ga spremlja naraščanje terorističnega novačenja med mladimi. Pariška deklaracija[5] iz leta 2015 je postavila državljanstvo v središče evropske izobraževalne politike, državljanska vzgoja pa je bila izpostavljena kot primarni način varovanja temeljnih evropskih vrednot in njihovega prenosa na mlajše generacije. Program Erasmus+ je bil prepoznan kot ključni instrument za doseganje ciljev deklaracije na evropski ravni. Poleg tega je spodbujanje aktivnega (evropskega) državljanstva že dolgo bistven element programa Erasmus+, še posebej na področju mladine.

Državljanstvo se v sodobnem času razume kot članstvo v določeni politični skupnosti in iz njega izhajajoče pravice. Definicija se je utrdila v povojnem obdobju v povezavi s krepitvijo vloge nacionalne države, ki jasno ločuje člane od tujcev. V sodobnih družbah pa konvencionalno razumevanje državljanstva ne zadostuje več, saj se politične skupnosti deloma prekrivajo preko nacionalnih meja in pojavi, kot so migracije, postavljajo jasna članstva in z njimi povezane identitete pod vprašaj. Razprava o tem, kaj je evropsko državljanstvo, odslikava splošno spremembo razumevanja državljanstva. Kot ga najprej uvaja Maastrichtska pogodba iz leta 1992, se evropsko državljanstvo nanaša na pravice, ki se dodajo nacionalnemu državljanstvu države članice Evropske unije[6]. Ta definicija je bila deležna kritik, predvsem ker zagovarja enakopravnost, vendar ne prepoznava razlik v pravicah in možnosti članstva v več skupnostih, ki je relevantna v današnjih družbah[7]. Druga kritika se navezuje na nasprotujoča si pola promocije koncepta evropskega državljanstva – na eni strani na podlagi enakih pravic in dolžnosti, na drugi strani pa preko patriotske mistifikacije Evrope, v kontekstu katere so njene odlike predstavljene geografsko ekskluzivno[8].

Koncept evropskega državljanstva pa lahko razumemo tudi bolj odprto in širše, kot povabilo vpletenim k dialogu o političnih, socialnih, ekonomskih in družbenih vprašanjih v evropskem kontekstu ne glede na to, ali je okvir omejen zgolj na Evropsko unijo ali zajema širšo Evropo. Tovrsten pristop je bližje temu, kar se danes razume kot globalno ali kozmopolitsko državljanstvo. To širše razumevanje priznava živo in kontekstualno naravo izražanja in prakticiranja državljanstva (ali državljanstev), ki je relevantna v globaliziranem svetu. Hkrati pa priznava njegovo specifično, v tem primeru evropsko, dimenzijo, pa tudi konkretne mehanizme, ki so bili razviti v evropskem kontekstu za praktično uporabo državljanstva.

Premik v splošnem razumevanju državljanstva in spodbujanje evropskega državljanstva kot aktivne prakse zahtevata novo paradigmo v državljanski vzgoji mladih. Šolski učni načrti po Evropi so regulirani na nacionalni ravni, zato se vsebina državljanske vzgoje zelo razlikuje. Pri tem pa je pomembno, da trenutno v različnih državah niti ni celostnega pristopa k evropski dimenziji državljanstva[9]. Pri mladinskem delu in neformalnem izobraževanju evropsko sodelovanje tvori skupen okvir, a kot omenjeno se o evropski dimenziji pogosto ne razmišlja.

MOVIT, ki deluje kot podporni center SALTO SEE in slovenska nacionalna agencija za program Erasmus+ na področju mladine, bo skupaj z mednarodnimi partnerji novembra 2017 organiziral aktivnost z delovnim naslovom Laboratorij za evropsko državljansko vzgojo (European civic education lab), ki bo namenjena spodbujanju evropske dimenzije pri državljanski vzgoji mladih tako v sektorju neformalnega kot v sektorju formalnega izobraževanja in krepitvi poznavanja evropskega državljanstva v družbi. Na aktivnosti se bo zbralo okoli 40–50 deležnikov (učiteljev, vzgojiteljev, mladinskih delavcev, snovalcev politik, družbenih aktivistov itd.) iz programskih držav Erasmus+ in regije Zahodnega Balkana, ki delujejo v kontekstu formalnega ali neformalnega izobraževanja in se zanimajo za razvijanje ali promocijo evropske dimenzije v državljanski vzgoji po Evropi. Udeleženci bodo imeli priložnost deliti in izpopolnjevati pristope, učne načrte in metode državljanske vzgoje z evropsko dimenzijo ter razmisliti o temi evropskega državljanstva na podlagi prispevkov strokovnjakov, ki izhajajo iz raziskav in pobud za politike na tem področju. Po aktivnosti se bo sestavilo nabor priporočil, kako vključiti evropsko dimenzijo v učni proces znotraj programa Erasmus+ in kako promovirati koncept evropskega državljanstva pri pouku državljanske vzgoje po Evropi. Prijave za udeležbo bomo začeli zbirati med poletjem 2017.

MLADI V OSPREDJU OBLIKOVANJA JUTRIŠNJE EVROPE

Kljub trenutnim izzivom se je v preteklih desetletjih evropskega združevanja zgradilo močno osnovo. Zaradi vedno močnejšega mednarodnega in čezmejnega sodelovanja v Evropi so se mladi vedno bolj socializirali z evropskim državljanstvom in občutkom pripadnosti. Mednarodna mobilnost, kot jo nudi program Erasmus+ in njegovi predhodniki, je omogočila vedno več mladim, da potujejo, študirajo, prostovoljijo in delajo v drugi evropski državi, s čimer je oblikovala veliko število ljudi, ki na druge Evropejce gledajo kot na bližnjo skupino vrstnikov. Poleg tega je razvoj informacijskih in komunikacijskih tehnologij, skupaj z odpravljanjem nadzora na mejah, Evropo približal tudi vsakdanjiku mladih doma in jim omogočil, da se z njo povezujejo v svojem lokalnem okolju. Zato ne preseneča, da je ob tistih mladih, ki še niso imeli možnosti izkoristiti evropskih priložnosti ali jih zavračajo, tudi mnogo takšnih, ki so sorazmerno manj skeptični do Evrope in Evropske unije kot generacija njihovih staršev. To je postalo očitno na primeru glasovanja za oziroma proti Brexitu, izstopu Združenega kraljestva iz Evropske unije, ki je potekalo junija 2016. Mnogo večji delež mladih je bil za ostanek v Uniji. Na koncu koncev je prihodnost vsake skupnosti odvisna od njenih mladih članov, zato je vedno bolj ključnega pomena prispevati k osebnostnemu razvoju in kompetencam mladih Evropejcev ter podpirati izgradnjo njihove državljanske identitete in zavedanja.

maj 2017

Med usposabljanjem v okviru učnega programa Mladostna Evropa v Prištini so imeli udeleženci priložnost obiskati skupnostno upravljani družabni center Termokiss, ki ponuja umetniške, izobraževalne in rekreacijske dejavnosti, namenjene družbeni ozaveščenosti, vključenosti skupnosti in iskanju sinergij med znanstvenimi in umetniškimi pristopi v družbenem aktivizmu. Center je s pomočjo mednarodnih partnerjev v nekdanji mestni toplarni vzpostavila lokalna mladina. Udeleženci so se z lokalnimi aktivisti pogovarjali o vlogi Termokissa, življenju mladih v Prištini in njihovem odnosu do širšega evropskega konteksta.

Več informacij o centru najdete na naslovu https://www.facebook.com/Termokiss/.

Druga lokalna organizacija, ki so jo obiskali udeleženci usposabljanja v okviru učnega programa Mladostna Evropa, je think tank Democracy for development (Demokracija za razvoj), katerega namen je prispevati k razvoju demokratične družbe in pogojev zanjo. Njihov cilj je okrepiti neodvisno raziskovanje javnih politik na področjih družbeno-ekonomskega razvoja, upravljanja in oblikovanja strank ter razvoj medetničnih, regionalnih in mednarodnih odnosov. Udeleženci so imeli priložnost razpravljati o različnih političnih procesih, ki so relevantni za mlade na Kosovem, in njihovem pomenu za položaj mladih v širši evropski skupnosti.

Več informacij o organizaciji najdete na naslovu http://www.cepolicy.org/partners/democracy-development-institute-d4d.

Več informacij o učnem programu Mladostna Evropa najdete na: https://www.salto-youth.net/rc/see/activities/youthfuleurope/.

Izobraževalna stran, povezana z učnim programom Mladostna Evropa, bo na voljo na naslovu www.youthful-europe.eu od junija 2017.

Več informacij o podpornem centru SALTO SEE najdete na: https://www.salto-youth.net/rc/see/.

[5] Deklaracija z naslovom Spodbujanje državljanstva in skupnih vrednot svobode, strpnosti in nediskriminacije skozi izobraževanje – neformalno srečanje ministrov EU, pristojnih za izobraževanje, Pariz, 17. 3. 2015.
[6] Pogodba o Evropski uniji, ki so jo uskladili šefi držav in vlad dvanajstih članic Evropske skupnosti na vrhu v Maastrichtu decembra 1992.
[7] Singh, Supriya (2009): Understanding of European citizenship: a post-colonial perspective. V: European citizenship – In the process of construction. Council of Europe Publishing.
[8] Jan Dobbernack (2009): European citizenship: between patriotic sentiments and universal rights. V: European citizenship – In the process of construction. Council of Europe Publishing.
[9] Education Information Network in Europe: Citizenship Education in Europe, 31. 5. 2012.

»OBLIKUJ. PREMIKAJ. SODELUJ.«

EURODESKOVE DELAVNICE V OKVIRU EVROPSKEGA TEDNA MLADIH 2017

eurodesk

OZADJE
Eurodesk Slovenija že od leta 2008 organizira različne delavnice za mlade na različne teme, ki so pomembne za mlade. Namen delavnic je mlade spodbuditi k večji participaciji na različnih področjih, povezanih s sodelovanjem v mednarodnih mobilnostnih programih, poznavanjem EU in krepitvijo evropskega državljanstva. Teme delavnic so vsako leto povezane z aktualnimi evropskimi temami.

Projekti so sestavljeni iz zasnove modulov delavnic, oblikovanja delovnih listov in gradiv za izvedbo delavnic ter priročnikov za podporo izvajalcem pri sami izvedbi. Naslednjo fazo predstavljajo usposabljanja za izvajalce delavnic, na katerih se izvajalci seznanijo s koraki izvedbe, priporočenimi metodami izvedbe in dodatnimi vsebinskimi informacijami, gradivi in viri. Zadnji korak je dejanska izvedba delavnic v različnih okoljih – šolah, mladinskih centrih, društvih, dijaških domovih. Delavnice so prirejene tako, da je možna izvedba v 45 minutah, idealno pa je, če sta na voljo dve šolski uri oz. 90 minut. Odzivi na delavnice so večinoma zelo pozitivni, tako s strani izvajalcev, kot s strani udeležencev delavnic.

Živa Mahkota,
MOVIT, EURODESK

KONTEKST DELAVNIC 2017
Ob evropskem tednu mladih 2017 je Eurodesk zasnoval delavnice, katerih namen je mladim na razumljiv način približati koncepte državljanstva, evropskega državljanstva in njihove aktivne participacije.
Ker so to obsežne teme, čas za njihovo obravnavo pa zelo omejen, te delavnice predstavljajo prvi korak pri ozaveščanju konceptov (evropskega) državljanstva in participacije ter morebitno odskočno desko za nadaljnje raziskovanje in delovanje na omenjenem področju.

POTEK DELAVNIC
V prvem koraku bodo mladi ozavestili, na kakšne načine že delujejo kot aktivni državljani – naj bo to preko članstva v različnih organizacijah, udeležbe na volitvah, spremljanja novic, zavzemanja za stvari, ki se jim zdijo pomembne, objavljanja družbeno angažiranih prispevkov na socialnih medijih ipd.
V drugem koraku se bodo spoznali z uvodom v koncepte državljanstva in participacije, kjer bodo predstavljene določene ustavno pogojene pravice in v širšem pogledu splošno delovanje na različnih področjih za splošno družbeno korist, hkrati pa bodo vključene vrednote medsebojnega spoštovanja, zagotavljanje človekovih pravic, strpnosti in splošno upoštevanje demokratičnih vrednot.
Po tem koraku bo na delavnicah v video posnetku prikazano, kako na aktivno evropsko državljanstvo gledajo vrstniki, ki že delujejo kot aktivni državljani. Svoje poglede bodo predstavili voditelj različnih mladinskih izmenjav, aktivistka, skavtinja in prostovoljec EVS.

Kasneje bodo mladi dobili vpogled v možnosti, ki so jim na voljo v lokalnih okoljih, pa naj gre za sodelovanje v mladinskih organizacijah, društvih, vključitev v programe mednarodnih mobilnosti ali različne prostovoljske programe.

V zadnjem koraku bodo mladi razmislili o svojih naslednjih korakih, povezanih z aktivnim državljanstvom. Odgovorili si bodo na naslednja vprašanja, ki jih naslavlja celotna delavnica: Kaj lahko jaz z aktivnim (evropskim) državljanstvom prispevam k skupnosti? Kaj lahko aktivno (evropsko) državljanstvo prinaša meni osebno? Kako lahko v naslednjih 3 mesecih postanem bolj aktiven/-na (evropski/-a) državljan/-ka?

IZVEDBA DELAVNIC
Delavnice bodo po svojih regijah izvajali Eurodeskovi partnerji, ki se bodo s konceptom in potekom izvedbe delavnic seznanili na temu namenjenem usposabljanju. Dobili bodo pripravljene delovne liste in priročnik za izvedbo ter seznam priporočene literature za širše razumevanje tega področja.

Če vas zanima izvedba delavnice tudi v vaši šoli, organizaciji ali društvu, se obrnite na info@eurodesk.si in povezali vas bomo z usposobljenim izvajalcem v vaši bližini ter vas seznanili s podrobnostmi in finančnimi vidiki izvedbe delavnic.

Tinkara Bizjak Zupanc,
MOVIT

PRVA POMOČ ZA EVROPSKO DRŽAVLJANSTVO V PROJEKTIH NEFORMALNEGA UČENJA

Ne veste, kako bi se v svojih projektih dotaknili evropskega državljanstva in evropske identitete? Morda si lahko pri tem pomagate s katerim od naslednjih priročnikov! Do njih lahko dostopite preko naše spletne strani: **http://www.movit.si/erasmus-mladi-v-akciji/vsebinska-podpora/evropsko-drzavljanstvo/**

Z

ZBIRKA METOD "ACTIVE EUROPEANS FOR ACTIVE CITIZENSHIP - TOOLBOX OF NFL ACTIVITIES FOR CITIZENSHIP EDUCATION AND ACTIVE CITIZENSHIP«

Publikacija je nastala v okviru usposabljanja mladinskih delavcev »Active Europeans for Active Citizenship«, ki je potekal v Srbiji v marcu 2016, podprla pa ga je Izvajalska agencija EACEA v ovkiru programa Erasmus+: Mladi v akciji. Vsebuje številne neformalne učne aktivnosti, uporabne v okviru mladinskega dela na področju državljanske vzgoje, aktivnega državljanstva, evropskega državljanstva in evropskih vrednot. Namen projekta je bil dvigniti ozaveščenost o evropskem državljanstvu, spodbuditi aktivno participacijo mladih v demokratičnem življenju na lokalni, nacionalni in evropski ravni ter spodbuditi mladinske delavce, voditelje in organizacije k razvoju novih pristopov v okviru neformalnih učnih aktivnosti na področju državljanske vzgoje, evropskega državljanstva in aktivne participacije, ki v ospredje postavljajo potrebe mladih.

PRIROČNIK »SPEECHLESS IN EUROPE«

Priročnik je nastal v okviru projekta »Speechless in Europe«, ki je potekal v letih 2015 in 2016 in je bil podprt s strani nemške nacionalne agencije programa Erasmus+: Mladi v akciji, njegov namen pa je bil med drugim tudi predstaviti inovativne načine aktiviranja mladih za evropske teme z ustvarjalnimi formati, pri katerih govor ni v ospredju komuniciranja. V priročniku lahko najdete tako globlji vpogled v cilje, metodologijo in ozadje projekta kot tudi v temo participacije mladih. Osrednja metoda projekta je bilo digitalno pripovedovanje zgodb o Evropi v obliki videoposnetkov, grafitov, fotografij, ipd.

ZBIRKA IGER »ONE DAY AROUND EU CITIZENSHIP«

Zbirka iger na temo evropskega državljanstva, ki je nastala oktobra 2015 v okviru mladinske izmenjave "Identity: mine, yours, ours!", ki ga je podprla portugalska nacionalna agencija programa Erasmus+: Mladi v akciji. Poglavitni cilji projekta so bili razpravljati o vprašanjih, povezanih z nacionalno identiteto, kulturo in tradicijami, razpravljati o evropski identiteti, povezati nacionalno in evropsko identiteto, boj proti stereotipnim ravnanjem ter promocija evropskega državljanstva.

ZBIRKA METOD »ALTERNATIVE WAYS TO EXPRESS OUR CITIZENSHIP«

Zbirka metod je nastala leta 2015 v okviru usposabljanja mladinskih delavcev »Alternative communication«, podprtega s strani francoske nacionalne agencije programa Erasmus+: Mladi v akciji. Zbirko so sestavili udeleženci usposabljanja na podlagi metod, ki so jih spoznali tekom aktivnosti, kot npr. social clowning, hijack advertising, theater of the oppressed. Namen usposabljanja je bil raziskati alternativne načine udejanjanja evropskega državljanstva ter izmenjava participativnih in igrivih metod na to temo.

PRIROČNIK »ME THE CITIZEN OF EUROPE: HOW TO DEAL WITH EUROPEAN CITIZENSHIP AND EUROPEAN DIMENSION IN NON-FORMAL EDUCATION PROJECTS«

Priročnik je leta 2013 izdala češka nacionalna agencija takratnega programa Mladi v akciji z namenom izboljšati kakovost projektov neformalnega učenja, razjasniti koncepte evropskega državljanstva in evropske dimenzije v izobraževanju ter predstaviti praktične učne metode, ki pokrivajo različne vidike teh konceptov. Namenjen je vodjem projektov.

PRIROČNIK »PRESENT CONTINUOUS: WORKSHOP ON MEMORY AND PRESENT OF EUROPE – METHODS, EXPERIENCES AND STORIES«

Priročnik je nastal v okviru projekta, ki ga je leta 2010 podprla Evropska komisija znotraj programa EU Evropa za državljane, zato ni vezan striktno na delo z mladimi, temveč se s tematiko spopada z vidika dela z različnimi generacijami. V njem najdete namige, inovativne metode in dejavnosti za delo z medgeneracijskimi skupinami na temo evropskega državljanstva in preteklosti, sedanjosti ter prihodnosti Evrope.

PUBLIKACIJA »HANDS ON EUROPEAN CITIZENSHIP«

Publikacija je nastala leta 2010 na podlagi istoimenske konference, ki je potekala na Nizozemskem v organizaciji nizozemske nacionalne agencije takratnega programa Mladi v akciji. V njej najdete tako teoretične koncepte, modele in premisleke na temo evropskega državljanstva v mladinskem delu, kot tudi konkretne ideje in pristope za spopadanje s to tematiko v okviru programa Mladi v akciji.

RAZISKOVALNO POROČILO »YOUTH (-WORK) AND SOCIAL PARTICIPATION. ELEMENTS FOR A PRACTICAL THEORY«

Publikacijo je leta 2010 izdal Flamski mladinski svet, ukvarja pa se primarno z definicijo participacije in motivacijo mladih, da »participirajo«. Mladinsko delo spodbuja vključevanje mladih v družbo. Ker pa se svet spreminja s svetlobno hitrostjo, obstaja nevarnost, da mladinsko delo ne bi šlo v korak s časom in bi ostalo zvesto tradicionalnim metodam,

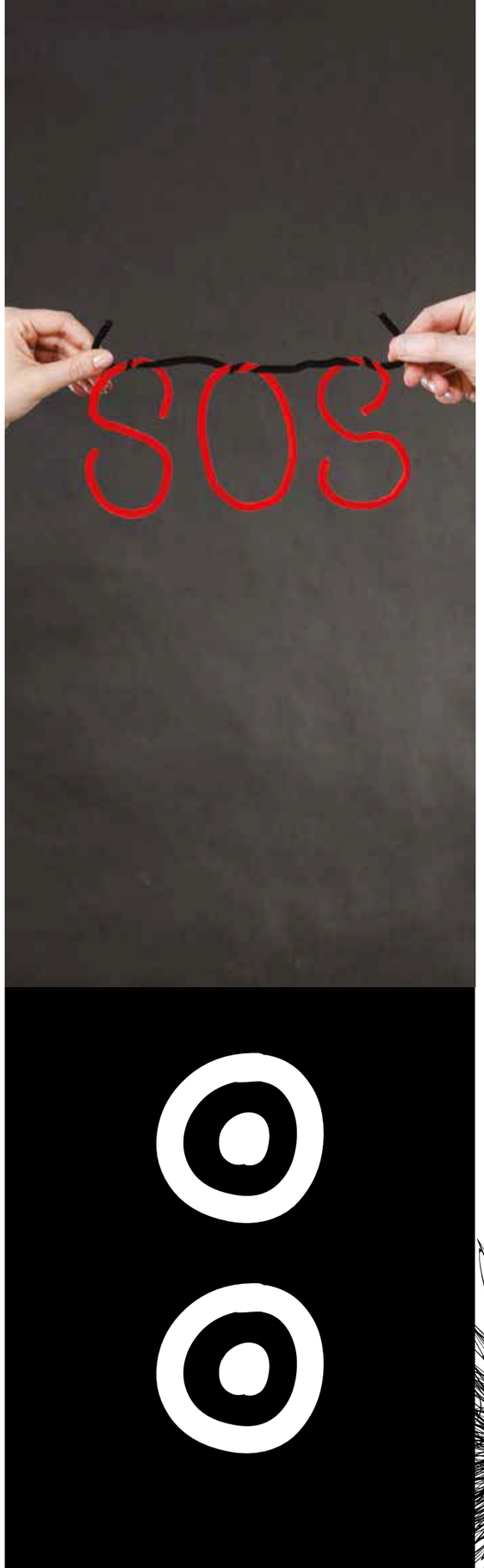

ki morda niso več ustrezne. Publikacija skuša mladinskim delavcem in odločevalcem ponuditi teoretične koncepte in modele na področju participacije in mladinskega dela, ki so jim lahko v pomoč pri ustvarjanju novih, prilagojenih pristopov.

ZBIRKA ESEJEV »EUROPEAN CITIZENSHIP - IN THE PROCESS OF CONSTRUCTION - CHALLENGES FOR CITIZENSHIP, CITIZENSHIP EDUCATION AND DEMOCRATIC PRACTICE IN EUROPE«

Ko govorimo o evropskem državljanstvu, lahko nanj gledamo z dveh vidikov oz. imamo dve vrsti razprav – o Evropi in evropski identiteti ali pa o državljanstvu in nedržavljanstvu. Evropo bi v stalnem procesu izgradnje morali oblikovati in opredeljevati njeni državljani in to, v kakšni Evropi bomo živeli v prihodnje, je še posebej pomembno za mlade. Zato je ključen premislek o tem, kako bi evropsko državljanstvo in razprave o evropski identiteti lahko mlade opolnomočile za aktivnejše udejstvovanje pri izgradnji Evrope. Zbirko esejev, ki naslavljajo ta vprašanja, je leta 2009 izdalo Partnerstvo Evropske komisije in Sveta Evrope na področju mladine na podlagi seminarja “Young People and Active European Citizenship”.

PRIROČNIK ZA USPOSABLJANJE »UNDER CONSTRUCTION: CITIZENSHIP, YOUTH AND EUROPE«

Priročnik Partnerstva Evropske komisije in Sveta Evrope na področju mladine iz leta 2003 raziskuje koncepte in praktične pristope so na področju evropskega državljanstva ter državljanske vzgoje v mladinskem delu v Evropi. Kljub temu, da je od njegove izdaje minilo že več kot desetletje, lahko v njem še vedno najdete številne uporabne premisleke, modele in pedagoške pristope, ki so vam lahko v pomoč pri oblikovanju lastnih aktivnosti na tem področju.

Še več uporabnih gradiv in publikacij na to temo lahko poiščete tudi med publikacijami Movita na spletni strani ***www.movit.si/movit/publikacije*** *ter v Orodjarni na spletni strani SALTO* ***www.salto-youth.net/tools/toolbox/***

IN THIS ISSUE ... YOU CAN READ ...

AKTUALNO
A short overview of what has been happening in Europe in the past few years and a reflection on why discussions and debate on the future of European Union is needed. And a call to young people to engage in such debates and actions, since they will be the ones who will have to live with the consequences of current decisions for the longest period.

DOGAJA SE
The first half of the year 2017 has been marked by the preparations for the 8th European Youth Week and national festival of youth work – Mladinstival. Erasmus+ programme is celebrating 30 years of its existence and at the same time Institute Movit is celebrating its 20th birthday. Happy birthday to both!

V ŽARIŠČU
Some ideas on how Europe could or should look like in the future from the perspective of some European organisations and/or individuals. We hope it can serve as food for thought for young people and youth organizations and encourage them to form their own opinions and engage in further debates on this topic.

V AKCIJI
International projects offer natural opportunities for dealing with the topics of active European citizenship and European identity. Nevertheless, these are not easy topics to be dealt with. Read how some organisations and institutions approached them and what results they achieved.

INTERVJU
Interview with the European Commissioner about the current situation in Europe, about young people and their understanding of EU and about what could or should be done to bring Europe closer to its citizens and citizens closer to each other.

ČEZ PLANKE
A selection of manuals & brochures offering plenty of theoretical background to the topics of European citizenship & identity and a handful of different innovative methods that you can adapt to your needs.

EVROPSKI TEDEN MLADIH

REVIJA

MLADJE ŠT. 36

MOVIT, LJUBLJANA
NACIONALNA AGENCIJA
PROGRAMA ERASMUS+
PODROČJE: MLADINA
DUNAJSKA CESTA 5
1000 LJUBLJANA

TEL: 01/430 47 47
SPLET: WWW.MOVIT.SI
E-POŠTA: INFO@MOVIT.SI

Publikacija je financirana s strani Evropske komisije in Urada RS za mladino. Vsebina publikacije odraža izključno stališča avtorjev. Nacionalna agencija ter Evropska komisija nista odgovorni za kakršno koli uporabo informacij, ki jih publikacija vsebuje.

Evropska komisija

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT
URAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA MLADINO